

६३५ वी क्षान्तिरु नमस्तस्ये ३ नमो नमः २० यादेवी क्षान्तिरु नमस्तस्ये
३ नमो नमः २१ यादेवी लज्जारु नमस्तस्ये ३ नमो नमः २२ या
देवी शान्तिरु नमस्तस्ये ३ नमो नमः २३ यादेवी श्रद्धारु नम
स्तस्ये ३ नमो नमः २४ यादेवी क्षान्तिरु नमस्तस्ये ३ नमो नमः
२५ यादेवी लक्ष्मीरु नमस्तस्ये ३ नमो नमः २६ यादेवी धृति
रु नमस्तस्ये ३ नमो नमः २७ यादेवी वृत्तिरु नमस्तस्ये ३
नमो नमः २८ यादेवी स्मृतिरु नमस्तस्ये ३ नमो नमः २९
यादेवी दयारु नमस्तस्ये ३ नमो नमः ३० यादेवी तुष्टिरु
नमस्तस्ये ३ नमो नमः ३१ यादेवी पुष्टिरु नमस्तस्ये ३ नमो
नमः ३२ यादेवी मातरु नमस्तस्ये ३ नमो नमः ३३ या

निराशयेन तास्तस्य नमो नमः । नमो जगत्प्रतिष्ठाया देव्यै कृत्यै नमो
नमः ११ ॥ या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायति शक्तिता । नमस्तस्यै न
मस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः १२ ॥ या देवी सर्वभूतेषु चतनेत्यभि
धीयते । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः १३ ॥ या देवी स
र्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थिता । नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो
नमः १४ ॥ या देवी । निद्रा रू । नमस्तस्यै ३ । नमो नमः १५ ॥ या
देवी । लुपारू । नमस्तस्यै ३ । नमो नमः १६ ॥ या देवी । व्याघारू
नमस्तस्यै ३ । नमो नमः १७ ॥ या देवी । शक्तिरूपे नमस्तस्यै ३ । नमो नमः
नमः १८ ॥ या देवी । तृणारू । नमस्तस्यै ३ । नमो नमः १९ ॥ या दे

३३४

कारास्त्रिदशास्ताभ्यां सर्वनिराकृताः ॥ महासुराभ्यां तां देवीं संस्मरत्यपराजितां ॥
तया स्माकं बरोदत्रो यथा पशुसंस्तारिणा ॥ भवतां ता शशिष्वा मितत्वा
गतात्परमावदः ॥ ५ ॥ शतिकात्पामातं देवा हि बवंतं न गच्छं ॥ जग्मुस्तत्र न
तां देवीं विष्णुमायां प्रतुष्टुवुः ॥ ६ ॥ देवा उचुः ॥ नमो देवे महादेवे शिवा
य सततं नमः ॥ नमः प्रहृते भद्राये नियता प्राणता स्मतां ॥ ७ ॥ राक्षसे न
मानित्वा योगार्थं धात्रे नमो नमः ॥ ज्वात्कये चंद्रसुविलेखि वा य सत
तं नमः ॥ ८ ॥ कल्याणेश्वरा ता वृद्धा सिद्धा कूर्म्ये नमो नमः ॥ नमो ते भ
भतां लक्ष्मेश्वरीये तनना नमः ॥ ९ ॥ दुर्गा ये दुर्गपातये सा राये सर्व
कारिणा ॥ स्वात्पतये वहासा ये धात्रे सततं नमः ॥ १० ॥ अतिशोभ्य

लामंत्रस्य ॥ उत्तमचरित्रस्य ॥ विष्णुस्त्रविः ॥ अनुष्टुप्छंदः ॥ महासरस्वतीदे
 वता ॥ शार्ङ्गभरीशक्तिः ॥ दुर्गावीजं ॥ वायुस्तत्त्वं ॥ महासरस्वतीप्रीत्यर्थं ॥
 सर्वकामतासिद्ध्यर्थं उत्तमचरित्रपाठेवित्तियोगः ॥ मन्त्रध्यानं ॥ चैवं
 श्रुत्वा हस्तानि शंखमुसुलं चक्रं धनुः सयकं हस्ताज्ज्वेदधत्ती धत्तां तवि
 लसत्क्षीतां श्रुतुत्पप्रभां ॥ गोरीदेहसमुद्भवां त्रिजगतामाधारभूतां मा
 हाष्ट्रलामंत्रसरस्वतीं मनुमंजुसुभादिदैत्यादिनीं ॥ ५ ॥ इति ध्यानं ॥
 ॥ विरवाच ॥ पुरासुंभतिसुंभाभ्यामसुराभ्यां शचीयते ॥ त्रैलोक्ये यज्ञ
 भागाश्च हतामदवलाश्रयात् ॥ १ ॥ ताकेव सूर्यतां द्दुष्टधिकारं तपे दवं ॥
 कावामप्यपाम्ये च चक्रांत वराणाम्यच ॥ २ ॥ ताकेव यवनं द्दुष्टचचतुर्वि
 द्दिकर्मच ॥ ततो दवाविति द्दुता भ्रष्टा ज्ञा पराजिता ॥ ३ ॥ हताधि

त ३
 क्र २

लोष्यत्यमलानने ३३ तस्य वित्रर्द्धि विमवेर्धन दारादसंचयां
वृद्धये स्मत्प्रसन्नात्वं भवेया सर्वदां विके ३४ मृषिवाच इति प्रा
सादिता देवैर्जगत्तोर्वेत्तयात्मनः तयेत्युक्ता भद्रकालीव भूवात
हिता नव ३५ इत्येतत्कथितं भयसंभूता सा यद्येव गुरा देवि देव
शरीरेभ्योजगत्प्रयहितैरिणी ३६ पुनश्च गौरी देहात्सा समुद्भूता
यस्या भवत् ६ वधापदुष्टदेत्यानां तया पुंभनिपुंभयोः ३७ र
क्षणपचलोकानां देवानां मुपकारिणी तच्छृणुष्व मया ख्यातं य
थावत्कथयामिते ३८ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावलिके मन्वन्तर
श्रीदेवीमाहात्म्ये राजादिस्तुतिनाम चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४॥ प्रशस्तिका

अलगदादीनियानिचा। स्वाणितं विके करयल्लवसंगीतितैरस्मान्
 रत्नसर्वतः २७ अथैरुवाच एवंस्तुतासुरैर्दिव्यैः कुसुमेर्नंदनोद्भवैः
 अर्चिताजगतांधात्रीतथागंधानुलेपनैः २८ भक्त्यासमस्तेस्त्रिदशैः
 दिव्यैर्धूपैस्तुधायिता प्राहप्रसादसुमुखीसमस्तात्प्राणान्मुखात् २९
 देवमुवाच दिव्यतां त्रिदशैः सर्वैर्यदस्मत्तोभवं पश्यंतं ददाम्यहमक्षिप्री
 तील्लवैरभिः सुप्रजिता ३० कर्तव्यं परमं यच्च दुष्कृतं तन्निवेद्यती देव
 उवाच ३१ वत्स्यारुतं सर्वं न किंचिद्विशिष्यते ३२ यदयं निहतः शत्रु
 रस्माकं महिषासुरः यदिचापिवरोदयस्त्वयास्माकं महेश्वरि ३३
 संस्मृता संस्मृता त्वन्नाहिंसेथापरमायदः यश्च मर्त्यस्तवैरभित्वा

५३२

शमन्तवद्वेषीलरूपं तथैतद्विचिंत्य मनुष्यमन्यैः वीर्यचिह्नं ह
तदेव पराक्रमशो वैरिष्वविप्रकटितैव दयात्वेत्यर्थं २१ केमोपमाभ
वतुतस्य पराक्रमस्य रूपं चक्षुः शुभयकार्यनिहारिकुत्र चित्तेरुपास
मरुतिश्चरतां च दृष्ट्वा त्वय्येव देवि वरदे भुवनत्रयेषु २२ त्रैलोक्य
मेतद्विस्तारिषु नाशनेन ज्ञातं त्वया समरमूर्धनि तेनैव हत्वा नीतादि
तरिषु गणाभयमप्युपास्य मस्माकमुन्मदसुरारि भवन्मम २३
शुलेन पाहि नो देवि पाहि त्वद्भुजं चाविके घंटास्वनेन नः पाहि चाप
ज्यानिःस्वनेन च २४ प्राच्यं धृतप्रतीच्यां सुचंडिके रत्नदतिरो भ्रामणे
नाम्न शुलस्य उत्तरस्यां तथेष्टविरि २५ सोम्यानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये
विचरन्ति ते यानि चात्यंतघोरानि ते रत्नास्मास्तथा भुवं २६ विदुः

सदैव कर्माण्यप्याहृतः प्रतिदिनं सुकृती करोति स्वर्गप्रियातिचततोभवती
 प्रसादात् लोकत्रयेष्वधिकतदाननुदेवितेन १६ दुर्गस्मृताहरसिभीतिमेश
 व्रजंतोस्वस्योस्मृतामतिमतीव शुभं ददाति दारिद्र्यदुखमयहाणिका रि
 त्वदन्यासं वीपकारकरुणायुग्मं द्रष्टुं चित्ता १७ शमिहतेर्जगदुपैति सुखं
 तथैते कवेर्नामनरकापचिरायथायं संग्राम्य हृत्युमधिगम्य दिवे
 प्रयांतुमत्वति नूनमहितान् विनिहंसि देवि १८ दृष्ट्वैव किन्तु भवती प्रकरो
 ति मत्प्रसर्वा सुरानरिषु यस्मिन् हि लोके विशस्त्रं लोकान् प्रयांतुरिषो वापि हि
 शस्त्रवृत्ता इत्यंमतिर्भवति तद्युहिते प्रसाधी १९ त्वदुग्रभाति करवि
 सुतरोत्तयाग्रे शूलभ्रूकांतिनिवहेन दृशे सुराणं यन्नागता विलय
 मं शुभादिंदुर्वेदो ज्ञानं न ववितो कथं तं न देत न २० दुर्वृत्तवत्

तस्मात्तप्यापवक्त्रं विलोक्य सहसामाह वासुराग ॥ १२ ॥ दृष्ट्वा तु देविक
 यितं भुकुटीकरालमुद्यच्छांकसदृशकवियत्नसद्यः प्राणात्स
 मोचमहिषस्तदतीवचित्रं केजीवितं हि कथितं तददर्शनेन
 ॥ १३ ॥ देवि प्रसीद परमाभवती भवापसद्यो विताशयसि को वव
 ती कलानि ॥ वितातमत्तदधुनैव यदस्तमन्ती तं वलं सुविप्र
 लं महिषासुरस्य ॥ १४ ॥ ते संनता जतयेदेषु धनानि तेषां तेषां यशं
 सितचोसीदतिबंधवर्गाः ॥ धन्यास्तपवनिभतात्मजमन्यदारा
 येषां यदाभ्युदयदाभवती प्रसन्ना ॥ १५ ॥ धर्माणि देवि सकलानि

समानि यतं दि यत त्वसारेः ॥ माता र्थिभिर्मन्त्रिभिरस्त समस्त
दावे विद्या सिता भगवती परमा हि देवि ॥ ८ ॥ शशाङ्गिका सु
विमल गर्पजुषां निधान मुक्ती परम्य पद पाटवतां च माम्नां
द्वित्रयी भगवती भवभावता पवाती च सर्वजगतो परमा
र्तिहन्त्री ॥ १० ॥ संध्या सिद्धे विविदिता खिलशास्त्रसागदुर्गीप्ति
दुर्गभवसुभारतोरसंध्या ॥ श्रीकटभारिहृदये ककुताधिवासं
गौरित्यमवशशिमेभित्ति कृतप्रतिष्ठां ॥ ११ ॥ ईषत्सहासममलं परि
पूरा चंद्रविद्या नकारिकतकोत्तमकांतिकांतं ॥ अत्यद्भुतं प्रहृतमा

स्वयं सुरुतिनां भवनेष्वलक्ष्मीः पावात्मनां कृतिपियां हृदयेष्वग्नयः ॥ अ
 वासतां कलजनप्रभवस्य लज्जातां त्वां न तां स यरि पातयदवि विष्वं ५
 किं वरीयामितवरूपमचिंत्यमेतत्किं चातिवीर्यमसुरस्य कारि
 भरि ॥ किंचाहवेयचरितानि तवाद्भुता ॥ निमर्वेषु देवि सुरदेवगणा
 गदकेषु ॥ ६ ॥ हेतुः समस्तजगतां त्रिगुणाविदोर्ध्वतजायसे हरिहरादि
 भिरप्यपारा ॥ सर्वं यथाखिलमिदं जगदंशभूतमव्याकृता हि यस्मा
 प्रकृतिस्तुमाद्या ॥ ७ ॥ यस्यासमस्तसुरासमुदीरणे नृत्तप्रियं यति
 सकलेषु मखेषु देवि ॥ ८ ॥ हृषीकेशविलगणस्य वत्तप्रिहेतुस्त्वायमे
 त्यमन एव जनैस्वयाच ॥ ९ ॥ यामुक्तिहेतुरविर्वायमहाव्रता त्वमभ्यस्य

नित्यं निसुंभाय हेसुंभध्वंसनिर्हराश्वविषदादुर्गजमस्तं विके ॥ ४ ॥ इति
ध्याने ॥ **मृगवाचः** ततः स्वर्गाणां सर्वदेव्या इन्द्रपुत्रगमाः ॥ स्तुतिमारेभि
रेकर्तुं निरुते महिषासुरे ॥ १ ॥ शक्रादयः सुरगणा निरुतेति वीर्यतस्मि
नुरात्मनि सुरारिवले च देव्याः ॥ तां तुष्टुवः प्रणतिनम्रप्रितो धरां सा वा
ग्भिः प्रहर्षपुलकोत्सुमचारुदेहाः ॥ २ ॥ **देववाचः** देव्यापया ततमिन्द्रे ज
गदात्मशक्यानिः शेषदेवगणा शक्तिसमूहमूर्त्याः ॥ तां संविकामविल
द्वमहविद्व्यां भक्तानतास्मविदधातुश्रुभातितातः ॥ ३ ॥ यस्या प्रभा
वसत्तुलं भगवान् नन्तो ब्रह्मा हरश्च तद्विक्तुमलं वलं च ॥ सा ब्रह्मडिका
विलज्जगत्परिभातनामनाशयचासुभगस्यमतिं करोतु ॥ ४ ॥ **पाश्वी**

ॐ
२८

तिदेव्यावीर्येणसंयुतः॥३८॥ अर्धनिष्कं तएवासायुश्चामानोमहा
सुराः॥ तपामहासितादेव्याशिरःकृत्वाज्ञयातितः॥३९॥ ततो
हाहाकृतंसर्वदेवसस्यंततासयत्॥ प्रहर्षेचपरंजग्मुःसकला
देवतागणाः॥४०॥ तुष्टुवुस्तं सदादेवीसरुदिव्यैःसहर्षिभिः॥ ज
पुं धर्वपतयाननतुष्ट्यामंगणाः॥४१॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे साव
र्गविमर्शे तरे श्रीदेवीमहात्म्ये सदिष्वासुरवधनाम तृतीयाध्यायः॥३॥
अथ ध्याने॥ मातर्मम पुकेटभोग्गमहिषप्राणायामोद्यमेरुतानि
मितधम्रलोचनवधदेवंदमंदांतिके॥ निःशेषकृतरक्तबीजदलनि

२८

कंसचराचरं ॥ ३२ ॥ ततः कुन्दाजगत्साताचंडिकापातसुत्रं ॥ यवौ पुनः
पुनश्च वज्रहासारणचोलच ॥ ३३ ॥ ततर्दचासुरः सोपिवलकी
र्यमदोदुतः ॥ विषण्णभ्यां चचिदेयचंडिकां प्रतिभधरात् ॥ ३४ ॥ सा
चतां प्रणतोस्तनचूर्णयंती शरोत्करैः ॥ उवाच तं मंदोद्भूतमुखराणां कु
लादारं ॥ ३५ ॥ देव्युवाच ॥ गर्जगर्जितं मृदमधुपावतिवाम्पहं ॥ मया
त्वयि हते त्रेवगर्जिष्वां त्याग्युदेवता ॥ ३६ ॥ मयि रुवाच ॥ एवमुक्त्वा स
मुत्पत्य सारूढा तं महासुरं ॥ पादेनाक्रम्य कंठे च शूलैस्तैस्तमता इयत्
३७ ॥ ततः सोपि यदा कृतस्तपानि जमुखा ततः ॥ अधनिष्कान्त एवा

अविंदं वंदं ययुर्धताः ॥ स्वासातिलासासतसोतिवतुर्नसोचलाः
 २६ ॥ इति क्रोधसमाध्यातमायतंतं महासुरं ॥ दृष्ट्वा सा चंडिका को
 पंतदधाय तदाकरोत् ॥ २७ ॥ सा तिस्रा तस्य वेदाशंतं वंदधमहासुरं
 तत्पाज्जमाहि सं रूपं सो विवद्रो महासुरे ॥ २८ ॥ ततस्मिंहो भवत्स
 दो यावत्तस्यां विकाराशरः ॥ २९ ॥ तत एवाशु परं देवी चिच्छेद सायकः
 तं वेदं चर्मणा सार्द्धं ततः सो भन्मेहागजः ॥ ३० ॥ करं शाचमहासिंहं
 तंच कर्षज्जर्जच ॥ कर्षत सुकरं देवी खड्गं न निरकंतत ॥ ३१ ॥ त
 तामहासुराभयोमाहि सं वयसा स्थितः ॥ तस्मै वक्षोभयामास त्रलो

सुरा ॥ माहिवेणसुरपेणजासयामासता नृणां ॥ २० ॥ काश्चित्तु
उग्रहारेणखरक्षेणस्तथापरा ॥ लंगूलताडितांश्चान्पांश्चंगभ्यांच
विदारितात् ॥ २१ ॥ वेगेनकाश्चिदपरात्तादेनभ्रमणेनच ॥ निःश्वा
सपवन्तेनान्यान्यात्तयामासभतेले ॥ २२ ॥ तिवात्प्रमथानीकमभ्य
धावतसेसुराः ॥ सिंहहंतुंमहादेव्याकोपंचक्रेततोविका ॥ २३ ॥ सो
विकोपामहावीर्यवुरक्षुण्णमहीतलः ॥ गंगभ्यां पर्वतानुच्चैश्चि
क्षेपचतनादच ॥ २४ ॥ वेगभ्रमणविक्षुण्णमहीतस्यवसीयति ॥ लो
गूलेनाहताश्चाक्षिप्त्वावयामाससर्वतः ॥ २५ ॥ धृतशृंगविभिन्ना

नागान्महीगतो ॥ ययधातेतिसंख्योप्रहारेरतिदारुणः ॥ १४ ॥ ततोवेगान्
 समस्यतिप्रतिपत्त्यचमगारिणः ॥ करप्रहारेणशिरश्चामरस्यपृथक्क
 तं ॥ १५ ॥ उदग्रआगोरेष्माशिलावृक्षादिभिर्हताः ॥ दंतमुष्टितलेश्च
 वकरालश्चानिधातिताः ॥ १६ ॥ देवीकुङ्कागदापातैश्चणयामासचो
 द्धत्ता ॥ वाष्कलंभिडिफालेनवागोस्ताम्रतथोर्ध्वकं ॥ १७ ॥ उग्रस्यसंप्रवी
 र्यंचतथेवचमहाहनुं ॥ क्रिन्नेत्राचत्रिभूलेनजघानवरपमेवरी
 ॥ १८ ॥ विहातास्यासिताकायात्पातयामासवेणिरः ॥ दुर्धरंदुर्मखं
 चोभाशरैर्निन्येप्रसदधं ॥ १९ ॥ एवंसंदीपमाणोनुससेन्यसाहिषा

सुराः जाज्वल्यमानं ततो भिरावावं वमिवां वरात् ८ दृष्ट्वा तदाप
 तकुलं दवीशूलममुंचत ॥ ततस्तत्कृतधा दीतं शूलं सच महासुराः
 ९ हते तस्मिन् महावीर्ये महिषस्य च मूषतो ॥ आ जगाम जगारुडा
 श्वामरास्त्रिदशार्दनः १० ॥ सोऽपि शक्तिं मुमाच्योप देव्यास्तामं विकृष्ट
 तं ॥ हुंकाराभिहतां भूमौ पातयामास निःप्रभां ११ ॥ मगतां शक्तिं निव
 तितो दृष्ट्वा क्रोधममन्वितः ॥ चित्ते प्रचामरः शूलं वाणैः सदपिशा
 च्चिनत् १२ ॥ ततस्सिंहासमुत्पत्तिगजकुंभान्तरस्थिताः बाहुयुद्धे
 न युयुधेस्तनोचैस्त्रिदशारिणो १३ ॥ युद्धमानो ततस्तौ तु तस्मा

३६
२६

देवीशारवर्षेणववर्षसमरेसुराः ॥ यथा मेरुगिरिः शृंगं तोयवर्ष
णतोयदाः ॥ २ ॥ तस्य छित्वा ततो देवीलीमपैव शोत्करान् ॥
जघान तुरगात्वाणो र्यंतारं चैव वाजिनो ॥ ३ ॥ चिच्छेद च धनुः
सद्यो ध्वजं तातिसमुच्छ्रितं ॥ विष्माधं चैव गावेषु छिन्नधन्ता
नमोऽश्वगोः ॥ ४ ॥ स छिन्नधन्ता विरथो हताश्वो हतसाराथिः ॥ अ
भधावततो देवी त्वङ्गचर्मधरो सुराः ॥ ५ ॥ सिंहमाहत्य खड्गेन त
त्ताधारेण मर्धति ॥ आजघान भुजे सव्ये देवी मध्यति वगवा
न् ॥ ६ ॥ तस्या खड्गे भुजं प्राप्य पफालन्यनंदन ॥ ततो जग्राह शू
लं सकोपादराणोचनः ॥ ७ ॥ चिच्छेद चाननसंतुभ इकाह्यं मेरा

शरीरेभ्यामरागीणामश्नन्विविचिन्वति॥ देव्या गणेश्वरैस्तत्र
 कृतं पुष्पं तथा सुरैः॥ ६८॥ पथे चांतुष्टुष्टु देवा पुष्पव्यष्टिमं चोदिवि
 ध्य॥ इति श्रीमोर्वेदेय पुराणे सावर्णि के मन्वन्तर श्रीदेवी माहात्म्ये
 महिषासुर सैन्यवधा नाम दुतीया अध्यायः॥ २॥ अथ ध्यानं॥ यामा
 यामधुटे मप्रशमनी यामाहिषोन्मलिनी या धूम्रेदणचंडमुंड
 मयनीयारक्तबीजाक्षिणी शक्तिः शुंभनिशुंभदेत्यदलिनीया
 सिद्धलक्ष्मीपरास्तादेवी नवकोटिमूर्तिसहिता मां पातु माहेश्व
 री॥ ३॥ इति ध्यानं॥ अथिखाच॥ निहत्यमानंतस्तेत्यंमवलोक्यमा
 हासुराः॥ सेनानिष्कितुरः कोपाद्ययौ यौ दुमथाविका॥ १॥ स

नत्तुश्चायं रत्नत्रयद्वैतार्थलपात्रेताः॥ कवंधादिन्तशिरसा
 लक्ष्मणशक्तिपाणय॥ ६३॥ नित्येति वृत्तिभावंतो देवीमन्त्ये महा
 सुराः॥ याति ते रथतागाश्च रसुरेश्वरसंधराः॥ ६४॥ अगम्यासाभ
 वत्तत्रयत्राभत्समहारणः॥ शोणितोयामहानयः सद्यस्तत्र वि
 मुक्तवुः॥ ६५॥ मध्येचासुरसैन्यस्य वारणासुरवाजिनो॥ दण्डत
 त्सहस्रैस्तमसुराणां तर्थाविकां॥ ६६॥ नित्येक्ष्यं यथावद्विस्त
 रणदारमहाचयं॥ सचसिंहो महानादमुत्तुजन्त्यतकेसरः॥ ६७॥

रंमुशलेनमशंहताः॥केचिन्निवतिताभूमौभिन्नाश्रलेनवत्
 सि॥५८॥तिरंतराःशरोघशाकृताकेचिदुर्गाजिर॥सतानुका
 भिराःप्राणान्मुमुचुस्त्रिदशादनः॥५९॥केषांचिद्वाहवःकिन्ना॥
 छिन्नग्रीवास्तथापर॥शिरांसिवेतुरत्येषामत्यमध्येवदारिताः
 ६०॥विछिन्नजंघास्तथापर॥चेतुरस्योमहासुराः॥एकवाहुक्षिच
 राणकचिदेवमादिधाकृताः॥६१॥छिन्नेष्विवात्यशिरसिपति
 तापुनरुत्पिताः॥कवंधासुयुधर्दमागहीतवरसापुधाः॥६२

५
२४

समुच्चयां अयुद्धमाना रतां विका ॥ ते एव सद्यः संभूताः गणाः
तसहस्रशः ॥ ५२ ॥ घृष्टुस्तथाभिर्भिदिया लासि वट्टिशैः ॥ नाश
यंतो मृगाणां देवी शक्त्युपवृद्धताः ॥ ५३ ॥ अवा दयंत पटहा तग
णाः शंखं स्तथाधरे मृदंगं अतमो वात्येतस्मिन् युद्धमहात्सवे
५४ ॥ ततो देवी जिष्णुलेन गदया शक्तिरुष्टिभिः ॥ खड्गदिभि
अशतशो त्रिजवा न सहसुरात् ॥ ५५ ॥ यातया मास च वात्या
नघंटा खनविमोहितात् अमुरात् युविपाशेन वध्या चात्यान
कर्षयत् ॥ ५६ ॥ कंचिच्च भ्रातृतास्तीक्ष्णं खड्गपातेस्तथाधरे ॥ वि
योप्यिता निपातेन गदया च विशरते ॥ ५७ ॥ येषु अकेचिदुधि

युधुः संयुगे दम्भाः सहतः समस्तसुराः ॥ ४५ ॥ कोटिकाटिसहस्रे सुरया
 नां दन्ति नांतया ॥ हयानां च वृता यद्वृतत्राभून्माहिषासुराः ॥ ४६ ॥ ता
 मरभिर्द्विपालैश्च शक्तिभिर्मुशक्षैस्तथा ॥ युयुधुः संयुगे दम्भाः ख
 द्भुपर्युषट्टिशः ॥ ४७ ॥ केचिच्च विदिषु शक्तिः केचित्पाशांस्तथा प
 र ॥ दंतीष्वङ्गप्रहो इस्तुतितां हंतुं प्रचक्रमुः ॥ ४८ ॥ सायिदेवी तत्पत्ता
 निशस्त्रास्त्यस्त्राणि चेंडिका ॥ लीलयेव प्रचिच्छेद निजशस्त्रास्त्र
 विणी ॥ ४९ ॥ प्रनायस्तानता द्वास्तपमाना सुरार्कभिः ॥ श्मोचा
 सुरदहसुशस्त्राण्यस्त्राणि च श्वरी ॥ ५० ॥ सायिकुङ्खा धृतसंढो दम्भा
 वाहनकम्पा ॥ चत्वारामुरसंयुक्ताश्चिवहताशनः ॥ ५१ ॥ निष्वासा

७
२३

रक्षिषां ॥ शस्त्रास्त्रैर्वहुधासुक्तेरादीयितदिगंतं ॥ ३८ ॥ महिषासुरेस
नातीश्वितुगतामहासुरः ॥ पुपुधेचामरश्चात्याचतुरंगवलाचितः
६० ॥ रथानामयुतैषड्विंशदशारथामहासुरः ॥ अयुध्यताप्रतातांच
सहश्रेणमहारुतुः ॥ पंचाषड्विंशतिपातेरसिलोमामहासुराः ॥
अयुतातांशतैषड्विंशत्पुपुधेरतो ॥ ४२ ॥ गजवाजिसहस्रोद्यैर
नैकेपरिवारिताः ॥ वृत्तोरथानांकोट्याचयुद्धतस्मिन्नयुद्धत ॥ ४३ ॥
विदालारथोयुतातांचपंचाषड्विंशत्ययुतैः ॥ पुपुधुःसंयुगेतत्र
थानांपरिवारिताः ॥ ४४ ॥ अन्येचतत्राशुतशोरथनागरहयैर्वृताः ॥ पु

२३

सधाचलः सकलाश्रमहीधरः ॥ ३३ ॥ जयेति देवाश्च मुदक्ता म
चुः सिंहवाहिनी ॥ तुष्टुर्मुनयश्चेतां भक्तिनम्रात्ममूर्तयः ॥ ३४ ॥
दृष्टसमस्तसंतुल्यं वै लोका ममरायः ॥ सन्तद्वाग्विलसं स्यात्स
मुत्तरपुरदायुधाः ॥ ३५ ॥ आकिमेतदितिक्राधादाभाष्यमहिषा
सुरः ॥ अभ्यधावततं शदमणै रसुरै र्वृताः ॥ ३६ ॥ सददशीततो द
वीमाप्यलोकत्रयं त्विषा ॥ पादाक्रांत्या ननु भुवं किरीटालिखितो व
रा ॥ ३७ ॥ क्षोभिता शेषपातालं धनुर्गताः स्वतेजसां ॥ दिशो भुजस
हस्रेण समंता व्याप्य संस्थिताः ॥ ३८ ॥ ततः प्रववन्ते युद्धे तया देव्या सु

पुचः विश्वकर्माददोतस्यपरं चोचातिनिर्मलं ॥ अत्राण्यनेकपूजाणि
 तथाभेद्यंचदेशनं ॥ २७ ॥ अस्नानयेकजैमालोशिरस्यसिचापरां
 अद्वजलधिसस्येयेकजं चोचातिशोभनं ॥ २८ ॥ हिमवान्नाहनेसं
 हंरत्नातिविविधातिच ॥ ददावमुत्तमं सुरयापानपात्रं धाताधिवः
 २९ ॥ शेषः सर्वतागेशा महामणिविभूषितं ॥ तामाहारं ददोत
 स्यधर्मयुष्यिवीमिमां ॥ ३० ॥ अत्रोरविमूर्तदेवी भूषणायुधैस्त
 था ॥ संजातितातिनादोच्चादृष्टासंमुद्भुदः ॥ ३१ ॥ तस्यानाद
 नंदोरैकैस्त्वमाष्टितं नमः ॥ अमायतातिमहता प्रतिशब्दामहा
 नभूतं ॥ ३२ ॥ चतुर्भुजः सवलाहो काममदाश्वकंपिर ॥ चचालन

चक्रं च दत्तवान् कलः समुत्पाद्य स्वचक्रतः ॥ शोभं च वरणाः शक्तिं
 देदो तस्ये हुतासनः ॥ २० ॥ मारुतो दत्तवांश्चापं वाणधूर्तं तस्ये शुद्धिः
 वज्रमिन्द्रः समुत्पाद्य कलिशादमराधिपाः ॥ २१ ॥ देदो तस्ये सहस्राक्षो
 घं ठामैरावताङ्गतात् ॥ कालदं डाद्यमोदं डं वा शंश्चोद्यति देदो ॥ २२
 प्रजापतिश्चाक्षमालो देदो ब्रह्माकमंडलं ॥ समसरोमकूपेषु निजरश्मि
 निवाकरः ॥ २३ ॥ कालश्च दत्तवान् स्वकुंतस्ये चर्मच निर्मलं ॥ क्षीमाद
 श्वमलं हारमजरच तथो वरे ॥ २४ ॥ चूडामणिं तस्यादिग्यं कुंडलक
 टकानि च ॥ अर्धचंद्रं तस्याशुभ्रं केयूरं सर्वबाहुषु ॥ २५ ॥ नूपुरौ वि
 मलौ तद्भुजैवेयकमनुत्तमं ॥ अंगुलीयकरात्तानि समस्तास्तंगुली

सनाजायत तन्मुखं ॥ याम्येन चाभवत्केशावाहवा विष्णुतेजसा ॥ १३ ॥
 सोम्येन सततं यो र्यमं मध्ये चैद्रेण चाभवत् ॥ वारुणो न च जंघां रूति
 तं वसेजसा भवा ॥ १४ ॥ ब्राह्मणं सेजसा यो दो स दं गुल्यो कतेजसा ॥ व
 मुनां च करं गुल्यः को वरे वा चेतसि का ॥ १५ ॥ तस्यास्तु देताः संभृताः
 प्राजायत्येततेजसा ॥ नयनत्रितये च ते तव्यायावकतेजसा ॥ १६ ॥ अ
 वोच संध्यो सेजा श्रवणं वतिलस्य च ॥ अत्यं चैव देवा तौ संभव
 सेजसा शिवा ॥ १७ ॥ ततः समस्त देवा तं तेजा शशि समुद्रवां ॥ तौ धि
 लोक्य मदे प्रापुर्मगमहिष्कादिता ॥ १८ ॥ ततो देवा ददुस्तस्यैवान्यसा
 न्यायधानि च ॥ मुलं प्रोक्ता द्विनिष्ठा अपि देवैः तस्यैव नाकधकु ॥ १९ ॥

वर्तते न देवि गणभुवि ॥ विचरन्ति यथा मर्त्या महिषाणु दुरात्मना ॥ ६ ॥
 एतद्धः कथितं सर्वममरारि विचेष्टितं ॥ शरणं वप्रपत्नासो वधस्य
 विचिंत्यतां ॥ ७ ॥ इत्थं निशम्य देवा तौ वचो मिमधुस्तदनः ॥ चकार का
 पंशं भुञ्जमुकुटी कटिलानता ॥ ८ ॥ ततो त्रिकोपयशसी स्य च क्रिण्व
 दना ततः ॥ निञ्जक्राम महत्तेजो ब्रह्मणः शंकरस्य च ॥ ९ ॥ अथैव
 च वेदवातांशुः काक्षिनां शरीरतः ॥ निर्गर्तमुमहत्तेजस्तच्चैक्यं सम
 गच्छत ॥ १० ॥ अतीव तेजसः कूटं ज्वलन्तमिव पर्वतं ॥ ददृशुस्ते सुग
 मत्र ज्वालात्मा प्रदिगोत्तरं ॥ ११ ॥ अतुलं तत्र तत्तेजः सर्वदेवशरीर
 तं ॥ एकस्यैतदभूत्तारीत्मा प्रलोकत्रयं त्रिधा ॥ १२ ॥ यदभूत्कामं भवेत्तेज

चचर्मजलजंघंतासुगमाजनं ॥ अलं पाशसुदर्शनं च दधंती हस्ते प्रवा
 लप्रभोऽसद्वत्सरभमदिनीमिह महानत्मीसरोजस्थिता ॥ इति ध्यानं ॥
 ॥ १ ॥ **स्वा** **का** देवासुरमभूच्चक्षुर्ग्रीमव्यजंतपरा ॥ महिषेसुराणामा
 धिपे देवानां च परंदरे ॥ १ ॥ तत्रासुरर्महावीर्ये देवसैन्यं पराजितं ॥
 जित्वा च सकलं देवानिन्द्रो भूः सहिषासुरः ॥ २ ॥ ततः पराजिताः
 देवा यत्र यानि प्रजापतिं ॥ परस्मृत्यगतास्तत्र यत्रेशगरुडध्वजो
 ॥ ३ ॥ पथावतंतयोस्तद्वत्सहिषासुरचेष्टितं ॥ त्रिदशकथयामासु
 देवाभिर्भवविस्तरं ॥ ४ ॥ सूर्येन्द्राग्निनिहंतं हन्तां यमस्य वरुणस्य च
 अत्येषां चाधिकारां प्रसूयमवापितिष्ठति ॥ ५ ॥ सर्गोक्तिरुक्तः स

प्रभावमस्या देवस्य भयः स एव दासिने

लिलेन परिप्लुता ॥ ७६ ॥ **अथिवाच** ॥ तथेत्युक्ता भगवता शैलच
क्रादाभता ॥ कृत्वा चक्रं शैलं च नैजघनेन पुरसीतयाः ॥ ७७ ॥
एवमेव समुत्पन्ना जलणा संसृता खपे ॥ ७८ ॥ इति श्री मार्कंडेय
पुराणे सावार्णिके मन्त्रे तरे श्री देवी माहात्म्ये मधुकैटभ वधो ना
मप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ चंडिका माहात्म्यमध्यामचारत्रय ॥ देवास
रममद्युद्धमिति संत्रय ॥ **विवस्वतः महालक्ष्मीदेवता उल्लिखं**
दः ॥ शकं मरीशक्तिः ॥ दुर्गाविडं ॥ वायुसत्वं ॥ महालक्ष्मीप्रीत्यर्थं ॥
धर्मार्थकाममोक्षार्थं ॥ यजुर्वेदमूर्तिज्ञेयव्रतियोगः ॥ **अथ ध्या**
ना ॥ अदस्य परशुंगदेवकुलिशं धनुः कंडिकां ॥ दंडशक्तिमतिं

१० दैनः शकार्णीवेहि शयनात्ततः सदृशोचतो ॥ १० ॥ मधुकैटभो दुःखात्मा
 नवतिवीर्यपाक्रमौ ॥ काधरक्ते दण्डं वं तुं जलाणं जतिता यमौ ।
 ११ ॥ समुत्थाय ततस्तत्ताभ्यां घृघृधे भगवान्कारिः ॥ पंचवर्षसहस्राणि
 कादुप्रहरणो विभुः ॥ १२ ॥ तावद्व्यतिवलेन मत्तौ महासाया विमोहि
 तो ॥ उक्तं वेतो वरो मत्तौ द्विषता मितिकेशवं ॥ १३ ॥ श्रीभगवानुवाच
 भवेतामद्य मेतुष्टौ मम वध्या बुभावाच ॥ एक मत्तयत वरेणा जयता
 वद्वि कृतं मया ॥ १४ ॥ मत्तयिः ॥ वं चिताभ्या मितितदा सर्वमापो चं इत्त
 मयं जगत् ॥ विलोक्यताभ्यां गदितो भगवान्कलेहणः ॥ १५ ॥ श्री
 तौ स्वसवपुद्गेन श्लाघ्यत्वं मत्स्यसवयोः ॥ सर्वो जाहि नमो जीवी स ।

स्तोतुमिहेश्वरः ॥ ६४ ॥ विष्णुः शरीरग्रहणमहमीशानपवच
 कारितामोयतोतस्योकास्तोतुं शक्तिमान्यवेत् ॥ ६५ ॥ सात्वमित्यं प्र
 भावैस्वरदारैर्देविसंस्तुता ॥ मोहयेतोदुग्धधर्षी वसुगौमधुकैटभो ॥
 ६६ ॥ प्रबोधं च जगत्वाप्सीनीयतामच्युतो लघु ॥ बोधश्चक्रियसा
 मस्य हंतुमेतोमहासुरो ॥ ६७ ॥ अतिरुवा ॥ एवं स्तुता तदा देवीतामसी
 तत्र वेधसा ॥ विष्णोः प्रबोधनार्थं यत्ति हंतुं मधुकैटभो ॥ ६८ ॥
 नेत्रास्यनासिकाबाहुद्वयेभ्यस्तपोरसः ॥ निर्गम्य दर्शने तस्यै
 व सरोमं भूजस्य नः ॥ ६९ ॥ उत स्यै च जगन्नाथस्तया मुक्तो जना

धामहात्म्यं महामोहाचभगवतीमहादेवीमहासुरी ॥ ५८ ॥ प्र
 कृतिलेचसर्वस्य गुणत्रयविभाज्यवित्ती काल्पाविर्महारात्रिमोह
 रात्रिश्चदारण ॥ ५९ ॥ तं श्रीस्तुतीश्वरीचंद्रांस्त्वंबुद्धिर्वीधलदण
 लजा ॥ ६० ॥ शिख्यातुष्टिस्त्वशांतिदोतिरेव च ॥ ६१ ॥ रविकृष्णश्रुतिनी
 धारागदिनीचक्रिणीतप्या ॥ शांतिनीचापिणीवाणभुष्टीपर
 धायुधा ॥ ६२ ॥ सोम्यासोम्यतराशेषसोम्यभ्यस्तुतिसुंदरी ॥ वरापरा
 ण्णपरमात्ममवधरमेश्वरी ॥ ६३ ॥ यच्च किंचित्कचिद्वसुसदसद्वा
 श्विलात्मिके ॥ तस्य सर्वस्य पास्यक्तसांस्त्विकिंस्तुतेतरा ॥ ६४ ॥ यथा
 त्वया जगत्सृष्टा जगत्पात्येति योजात् ॥ सोयिनिशवशं योनीतः कस्त्वं

योगनिद्रातामकाग्रदयस्थितः॥ विबोधनाथोयहरेहरिनेत्र
कृतालयां॥ ५२॥ ब्रह्मा॥ विबोधनाथोयहरेहरिनेत्र
कारिणी॥ सौमिनिद्रांमगजंतीविस्मस्तुलतिजसःप्रभुः॥ ५३॥ त्वे
स्वाहात्वेसधात्वेदिवषट्कारस्वात्मिका॥ स्वधात्वमहोरतित्यत्रि
धामात्मिकास्थिता॥ ५४॥ मूर्धमास्थास्थितातित्यापानुच्चार्य
विशोधतः॥ त्वमेवसंध्यासावित्रीत्वेदेविजतनीपा॥ ५५॥ त्वेयेतद्वा
यतेविश्वंत्वयेतत्सृज्यतेजगत॥ त्वेयेतत्सत्यतेदेवित्वमस्यतेचस
र्वदा॥ ५६॥ विश्वेश्वरस्वरूपात्वेस्थितिरूपाचपातेने॥ तत्प्रासं ह्य
तिरूपातेज्जातेस्यजगन्मये॥ ५७॥ महाविद्यामहामायामहामे

च॥ भगवन्काहिसादेवीमाहामायेतिपंभवान्॥ ब्रवीतिकथमुत्पत्तासाक
 र्मस्याश्वकिंदिज॥ ४५॥ पत्न्यभावाचसोदेवीपत्न्यरूपायदुर्जवा॥ तत्सर्वंश्रो
 तुमिच्छामित्वतोब्रह्मविदावर॥ ४६॥ म॥ वि॥ रुचाच॥ नित्येवसाजगन्मूर्ति
 सप्राप्तर्वमिदंतंत॥ तप्यावि॥ तत्समुत्पत्तिर्वहुधाश्रूयतांमम॥ ४७॥ देवानां
 कार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसापदा॥ उत्पन्नेनित्तदालोकेसानित्याव्यभि
 धीयते॥ ४८॥ योगिन्द्रोपदाविस्फुर्जगत्पेकाणीवीकते॥ आसीर्यशमम
 भजत्कल्यांतेमगवान्प्रभुः॥ ४९॥ तदाद्यावसुरोद्यौरोविष्मातोमधुकैटभो
 ग्विष्मकणमितोद्धृतोहंतुंजहामाणमुद्यतो॥ ५०॥ सताभिकमलेविष्मस्थि
 तोब्रह्मा॥ प्रजापतिः॥ दृष्ट्वातावसुरोद्यौरोप्रभुप्रवज्जनादनः॥ ५१॥ तुष्टाव

तानेविसतिपश्येतात्पतंगान्वावचंचुषु कणामादाधत्तात्माहात्पीड्य
 मानानयिन्नुधा ३८ मानुषामनुजमादुसाभिलाषासुतात्प्रति लो
 भात्प्रत्यवकारायनत्वेषां कित्त्वपश्यति ३९ तथायिममतावर्तन्ना
 रुगर्तेनित्यातिनः महासायानुभावेन संसारास्थितिकारिणा ४०
 तन्नात्रविश्मयः कार्येयोगनिद्रांजगत्पतेः माहाभायाहरेक्यैकातया
 संमोहितेजगत ४१ तानिनामविचरं सिद्धीभंगवतीहस्ता वला
 दक्षुष्यमोहायमहामायाप्रयच्छति ४२ तथाविसृज्येतविश्वंजगदत्त
 चराचरं सैषाप्रसन्नावरदानशोभवतिमुक्तये ४३ साविद्यावरमास
 तैर्हनुभूतामनातनी संसारबंधहेतुश्चैव सर्वेश्वरेश्वरी ४४ गता वा

पाहं च द्वावप्यस्य तदुःखितो ॥ दृष्ट्वा दोषं विविधं ये मम त्वाकृष्टमान
 सौ ॥ ३२ ॥ तत्किमेतत्सह्यभागयतमो होतानि नो रायि ॥ ममस्य च भ
 वत्येषां विवेकां धस्य मूढता ॥ ३३ ॥ **अथिरवाच ॥** तानमस्मि समसस्य
 जेतोर्विषयगोचरे ॥ इव प्रयश्च महाभाग याति यत्रैवं पश्य कथं ॥ ३४ ॥
 दिता धः प्राणिनः केचिद्रात्रावंधास्तथा परे ॥ केचिद्वान्तप्यारा
 त्रो प्राणिनस्तुल्यदृष्टयः ॥ ३५ ॥ ज्ञातिनो मनुजास्त्यं किंतु तेनाहिके
 वले ॥ यतो हि ज्ञातिनः सर्वेषु पशुपक्षिमादयः ॥ ३६ ॥ ताने च तत्सनु
 ष्यमाणं यत्तेषां मया पदिषां ॥ मनुष्याणां च यत्तेषां तुल्यमन्यतपो भयोः ॥ ३७ ॥

चजायते ॥ करामि किं यन्मनसोप्रातिष्ठति ॥ २८ ॥ **माकंडेय**
उवाच ॥ ततस्तौ सहितौ विप्रतन्मनिं समुपस्थितौ ॥ समाधिर्नाम वैश्वो ॥
सौ सच यार्थवसतमः ॥ २९ ॥ कृत्वा तु तौ यथा न्यायं यथा हितं न संविदः
उपविष्टौ कप्याकास्त्रिचक्रतुर्वैश्वधार्यवौ ॥ ३० ॥ **राजोवाच ॥** भगवंत्या
महं पृष्टुमिच्छामि कं वदस्व तत् ॥ दुःखाय यन्मे मनसा सचिन्तायता
तां धिना ॥ ३१ ॥ समत्वं गत राज्यस्य राज्यो गेष्वाविलेष्वापि ॥ जानतो वि
यथा तस्य किमेतन्मुनिसत्तम ॥ ३२ ॥ अयं च निष्कृतः पुत्रे दीरं भूते
स योजितः ॥ स्वज्ञेन च संत्यक्तं सौहार्दीतयाप्यति ॥ ३३ ॥ एवं मे प्रत

शांकुशलाकुशलात्मिकां प्रवृत्तिं स्वजनानां च दाराणां चात्र संस्थिताः २०
 किन्तु तेष्वांगहते मम ते मं किन्तु सो प्रतः कथं ते किन्तु स ह्यत इव ता कि
 न्तु सो सुताः २१ ॥ राजोवाच ॥ येन सो भवान् लुब्धे पुत्रदारादिभिर्धनैः
 तेषां किं भवतास्ते ह मनुवद्भाति मानसं २२ ॥ वैश्यावाच ॥ एवमेतद्यथा
 प्राह भवान् समं वचः किं करोमि न वद्भाति मम तद्दुरतां मनः २३
 ये सन्त्यज्य पितृस्ते ह धनलुब्धे निर्गताः यतिस्वजनहार्दं च हार्दिते च
 व मे मनः २४ किमेतन्नाभिज्ञाना मिज्ञानं न विमहाम ते यत्प्रेम
 प्रकाशं चित्तं विपुलां क्षपि वं २५ ॥ तेषां कृते मोनिः श्वासो दोर्मनसं

यणीलैसैकुर्वद्भिः सततं मयं ॥ १४ ॥ संचितः साति दुःखेन त्वयैकांशो
 गमिष्यति ॥ एतच्चात्यश्च सततं चितया मासपाथिवः ॥ १५ ॥ तत्र वि
 प्राप्ताभ्यासे वैश्यमेकं दर्शसा ॥ स एव तेन कस्तुंभो हेतुश्चागमनत्र
 की ॥ १६ ॥ सशोक इव कस्मात्वं दुर्मना इव लक्ष्मणे इत्याकर्णवचस्तस्य भय
 तः प्रणयोहिते ॥ १७ ॥ प्रसुवाच सततं वैश्याः प्रश्रया वनतो न च ॥ वैश्य
 वाच ॥ समाधिर्नाम वैश्या ह्युत्पन्नो धनितां कुले पुत्रादौ रतिरसैश्च
 धनलोभादसाधुभिः ॥ १८ ॥ ज्वलन्ते खज्जन्ते दारैः ॥ १९ ॥ गदायमधनं
 वनमप्यागतो हः रवीतिरसश्चाप्रबंधुभिः ॥ २० ॥ सोहं न वै प्रिय पुत्रा

मगयागोजेनहतस्वाम्यः सभूपतिः ॥ एकाकीहवमास्यतगामंगहनं व
 नं ॥ ८ ॥ सतत्राश्रममशदीद्विजवर्जसुमेधसः ॥ प्रणतस्त्वापदाकीर्णमु
 निशिष्यापशामितं ॥ ९ ॥ तस्यैकचित्सकालंचमुनितातेनसक्तः ॥ एत
 श्वेतश्चाविचरंतस्मिन्मुनिकराश्रमे ॥ १० ॥ सार्धितयतदातत्रममत्वा
 कष्टचेतसः ॥ मत्पुत्रैवाहितंपूर्वमकाहीनं पुरहितत् ॥ ११ ॥ मद्रत्यैसौरस
 ह्यैधर्मतः कल्पतेनवा ॥ नजानेसप्रधातोमभूरहसीसदामदः ॥ १२ ॥
 ममवैरिजगंयातः कात्मागानुपलस्यते ॥ येममानुगतानित्यं प्रासाद
 धतभोजनैः ॥ १३ ॥ अनुवृत्तिंक्रवंतेयकुर्वन्त्यसमहीभतां ॥ असम्यग्

५८॥ निशामयतद्वपतिं विस्तरां कृतो मम ॥ १॥ महासाधानुभावेन यथा
 मन्वंतराधिपः ॥ सवभूवमहाभाः सावर्णिस्तनयोरवेः ॥ २॥ स्वरोचिषंत
 रक्षर्वै चैत्रर्वससमुद्रवः ॥ सुरपानामराजा भूत्संसेतितिमंडिले ॥ ३॥ त
 स्यपालयतः सम्यक्पूजापूजातिवोरसात् ॥ वभूवुः शत्रवोभयाः कोला
 विध्वंसनस्तदा ॥ ४॥ तस्यैरभवदुद्धमतिप्रवलदंडिनः ॥ न्यूनैरयिसेतेमुद्र
 कोलाविध्वंसिभिर्जितः ॥ ५॥ ततः स्वपुरमायातो निजदेशाधिको भवं
 भवत् ॥ आक्रांतः समलभा गतौस्तदाप्रल्लारिभिः ॥ ६॥ असाध्यैर्वलिभि
 र्दुष्टैर्दुर्वलस्यदुरात्मभिः ॥ कोशवलंचायद्वृत्तं तत्रापि स्वयं सतः ॥ ७॥ ततो

येयंचिंतयेतेकामंतं तमाप्नोति निश्चितं ॥ परमेश्वर्यमतुलं प्राप्नोति
विपुलं पुमान् ॥ निर्मयोदायते मर्त्यः संश्रमेध्वपराजितः जलोकोचम
वेत्त्यज्यः कवेयेनावतः पुमान् ॥ ४७ ॥ इदं तु देव्याः कवचं देवातामपि दु
र्लभम् ॥ यः पठेत्प्रातरुत्थाय त्रिसंधं श्रद्धया त्वित ॥ ४८ ॥ देवी कला भवे
तस्य जलोकोच्चापराजितः ॥ जीवि हर्षशतं साग्रमल्पं मृत्युविवर्जितः ॥ ४९ ॥
नश्यंति माधयः सर्वलता विस्फोटकादयः ॥ स्यावरं जंगमं च वक्त्रं
मंवापि यद्विषं ॥ ५० ॥ आभिचारिणि सर्वाणि मंत्रयंत्राणि भूतले ॥ भू
चराः खेचराश्चैव कुलजाश्चाप्यदशिकाः ॥ ५१ ॥ सरुजा कुलजामाला

धं च शब्दं स्पर्शं च द्योतिनीं सत्त्वं रजस्तमश्चैव रत्ने नारायणी सदा ॥ आधुर्मर
 त्त्वा राहिधर्मं रत्न तु वेत्सवी ॥ यशः कीर्तिं वल्लभ्य च सदा रत्न तु चक्रिणी ॥ ४० ॥
 रं दी गोत्रं च मे रत्ने तपश्च रत्नं च डिके ॥ पुनान् रत्ने तमहो देवी भार्यार ॥
 रत्न तु मे रवी ॥ पंचानं विषयं रत्ने मार्गं देमं करीतथा ॥ राजधरि महा लक्ष्मी
 र्वजयः सर्वतः स्थिता ॥ ४२ ॥ रत्ना हीनं यत्स्थानं विजितं कवे च न तु ।
 तत्सर्वं रत्नं तो देवी जयेतीति पापनाशिनी ॥ रत्न मे सर्वगान्नाशि दुर्ग दुर्ग प्र
 तारिणि ॥ पदमेकं नगं केच यदीके कुभमात्मनः ॥ ४४ ॥ कवे च तावतो
 म्नात्यं यत्र यत्र हि गच्छति ॥ तत्र तत्रार्थलाभश्च विजयः सर्वकामिकः ॥

४५

गुल्फयोनीरसिंहीचपादपष्टेतुतेजसी ॥ पादांगुलीः श्रीधरितेत्या
 दाचस्यलवासिनी ॥ ३२ ॥ नवान्नदंष्ट्राकरालीचकेशं खेवोद्धकेशिनी
 रामरूपेणुकोमारीत्वचंवागीश्वरीतथा ॥ ३२ ॥ रक्तमज्जावसामांसमस्थि
 मदांसिपार्वती ॥ श्रीजाम्बिका लरात्रीचयित्तचमुकुटेश्वरी ॥ पद्माव
 तीपद्मकोशकफचूडामणिस्तथा ॥ ज्वालासुखीनसज्वालमभेद्यासर्व
 संधिषु ॥ ३४ ॥ शुक्रैरतनुब्रह्मणीछायांछुवश्वरीतथा ॥ अहंकारंम
 नाकुड्मिंधर्मचधर्मचारिणी ॥ ३५ ॥ प्राणपातोतथाव्यानंमुदानं
 चसमानकं ॥ वज्रहस्ताचरेतप्राणकल्पंशुशोभनं ॥ ३६ ॥ रसंरूपंयंग

लुकं॥२४॥ कामाता चिबुकं रत्ने द्वाचं मे सर्वमंगला॥ ग्रीवायां भद्रकाली
चष्टवें शोधनुर्धरी॥ नीलग्रीवावाहिः कंठे नलिको नलकूवरी॥ रक्कु
धारिण्यभोक्तं धोवाहूमे वज्रधारिणी॥२५॥ हस्तौ मे दंडिनी रत्ने दं
विकाचं गुलीषु च॥ तरुवा नृशूले॥ श्वरी रत्ने त्कुक्षोरत्ने नले श्वरी॥२६॥
स्तनौ रत्ने त्माहा देवी मनः शोकविनाशिनी॥ हृदये ललिता देवी उदरे
शूलधारिणी॥२७॥ नाभिं तु कामिनी रत्ने तं गुह्यं गुह्यं श्वरी तथा
भजनायाच मे द्रुचं गुह्यं महिषवाहिनी॥२८॥ कक्ष्यां भगवती रत्ने
दूरे मे मेघवाहिनी॥ जंघे मे हावत्सारत्ने ज्जानुनी विंधवासिनी ३॥

मगवाहनी ॥ १७ ॥ उदीच्यांचे वको मारी ईशा त्यां झूलधार ॥ १८ ॥ उर्ध्वरत्न
 तुत्रह्माणी अथस्ताद्वै सवै सवीतया ॥ १९ ॥ एवं दशदिशोरत्ने चामुंडाशव
 वाहता ॥ तयोमेचाग्रतः स्यात्तु बिजमा स्यात्तु एततः ॥ २० ॥ अजिता वा मया
 र्ज्यतु दक्षिणे चापराजिता ॥ शिखा मुद्या तनी रत्ने दुमा मूर्द्धिम वा स्थिता ॥ २१ ॥
 मालाधारी ललाटे वभुवोरत्ने द्यशस्विनी ॥ त्रिनेत्रा च भुवोर्मध्ये यमघं
 टा च नाशिके ॥ २२ ॥ शंखिनी च त्रयोर्मध्ये आत्रयो धारवा सिती ॥ कपोलो
 कालिकारत्ने त्रकर्णमूले तु शंकरि ॥ २३ ॥ नासिकायां मुग्धा च उन्नते
 ऐच चर्चिका ॥ अधरे चामृतकला जिह्वायां च सरस्वती ॥ २४ ॥ दंतान्तर
 ततुको मारी कंठदेशे च चंडिका ॥ चंडिकां चित्रघंटा च महामाया च ता

श्वतरुपधरादीदीश्वरीरुषवहिना ॥ १० ॥ ब्राह्मीहंससमाहूतासर्वीद्याश्च
 वनातरः ॥ ११ ॥ सर्वाभलीशाभाट्यानातारत्नोपशोभिताः ॥ ११ ॥ दृश्यंतेरथमा
 नूतोदेव्याक्रोधसमाकुलाः ॥ शंखचक्रंदंशशक्तिं हलंचसुसुतायधस
 ॥ १२ ॥ खेटकंतोमरंचैवपरशुं पाशमेवच ॥ कुतायुधं त्रिशूलंचशङ्ख
 पुधमुत्तमं ॥ १३ ॥ देत्यानांदहताशायभक्तानामभयायच ॥ धारयेत्ता
 युधानित्यंदेवानांचहितायचै ॥ १४ ॥ नमस्तस्ममहोरौद्रीमहाघोरया
 क्रमे ॥ महाबलेमहाकायेमहामयविनाशनि ॥ त्राहिमांदेविदुष्प्रहि
 शत्रुणांभयवर्धनि ॥ प्राच्यारुद्रतुमामेंद्रीश्रानेयाममिन्देवता ॥ १५ ॥
 दक्षिणारुद्रवारहिमेरुतेखड्गधारिणी ॥ प्रतीयांवाहणीरुद्रोदायमां

च॥ सप्तमं कालरात्रीति माहागौरीति चाष्टमं॥ ६॥ नवमं सिद्धिदाता
 च नवदुर्गाः प्रकीर्तिताः॥ उक्ता ये तानि नामानि ब्रह्मणेव महात्म
 ना॥ ५॥ अग्निता दद्यामानस्तु शुभमव्येगतोरणे॥ विषमदुर्गमेव
 बभूवीर्ता शरणगतः॥ ६॥ न ते शं जायते किंचिदशुभं रणसंकटे
 तावदंतस्य यश्चाभिशाकः॥ ७॥ येस्तु भक्तास्तानूनं
 तेषां सिद्धिं प्राप्नुयते॥ प्रेतसंस्थानेषु चासुं जायते राहीमहिषासना॥ ८॥
 एंश्रीगंजसमारूढाः कोमारी शिविवाहना॥ माहेश्वरी वृषारूढाः को
 मारी शिविवाहना॥ ९॥ लक्ष्मीय प्राप्त्या देवी यमहस्ता हरिप्रिया॥

बेहम की गुरु ज्ञाना

यत्तु परमविधौ मोहनेन प्रहेयितुं सर्वेषां मगलानां नित्यमहिमव
शादं क्रमेणैव जालं नित्यं श्रीं प्रसक्तैश्च यतिभिरसकलं स्वात्मशक्त्या
प्रयच्छेत्तान्स्वाम्यादभ्यासमिमम तत्फलदा भद्रकाली च काली १
इति ध्यानं मार्कण्डेय उवाच यद्गुह्यं परमं लोके सर्वरताकरं न भूय
यत्कस्यचिदात्मा तन्तमेव हि पितामहं ब्रह्मोवाच अस्ति गुह्यं
तमं विप्र सर्वभूतोपकारकं देवास्तु कवचं पुण्यं तच्छृणुष्व मह
मुने २ प्रथमं शैलपुत्रीति द्वितीयं ब्रह्मचारिणी तृतीयं चंद्रघंटे
तिक्तुम्भोदेति चतुर्थकं ३ यंचमं स्कंधमातेति षष्ठं कान्धायनीति

७॥ निर्जिताखिलदेव्यारिः सद्यदाहृष्ट एष तत् ॥ ६॥ मम प्रलोका
 मखिलं मम देवा वशानुगाः ॥ यत्तभागतं सर्वानुयायानि पृथक्
 व्यकु ॥ ६१॥ त्रिलोकीवररत्नानि मम वशानुगेषु ततः तेष्वेव गजराजं च
 हतं देवं प्रवाहते ॥ ६२॥ क्षीरोदमयतोद्भूतमश्वरत्नं ममामरैः ॥ ३
 क्षेत्रवसंतं तु प्रणयत्यममार्चनं ॥ ६३॥ यानि चान्यानि देवेषु गं
 धर्वपुराणेषु च ॥ रत्नमालातिभूतानि तानि मये वशोभने ॥ ६४॥ स्त्रीर
 त्तमस्तोत्रां विलोके मत्पामहे वयं ॥ सात्वतस्मानुयागश्च यत्तारत्न
 भूजावयं ॥ ६५॥ मोक्षाममानुजं व्यापिनं सुभमं गविक्रमं ॥ भजत्वे
 चंचला योतिरुत्तमनातिवैद्यया ॥ ६६॥ परमेश्वर्यमनुलेपाय सप्तमस्य

रिग्रहात् ॥ एतद्द्वेष्टासमालोच्यमन्तरिग्रहतोव्रजः ॥ ६७ ॥ सविहवाच ॥
 इत्युक्त्वासातदादेवीजंभीरांतस्मिताजगौ ॥ दुर्गीभगवतीभद्राययेदं धा
 र्यतेजगत् ॥ ६८ ॥ देव्यावाच ॥ सत्यमुक्तं त्वयानात्रमिष्याकिं न्यत्ययो
 दितं ॥ त्रैलोक्याधिपतिः सुंभाति सुंभश्चाविता दशः ॥ ६९ ॥ किंतत्रयत्प्र
 तितातेमिष्यात्तत्क्रियतेवथं ॥ श्रूयतामल्पबुद्धित्वात्प्रतिज्ञायाक
 तापुरा ॥ ७० ॥ योमोजप्रतिसेशमियोमेदर्थं योहति ॥ योमेप्रतिब्रलो
 लोकेसमेमतीभविष्यति ॥ ७१ ॥ तदागच्छतु सुंभात्रति सुंभावामहा
 सुराः ॥ मोजित्वाकिंचरेणत्रयाणि गृह्णतु मे लघुः ॥ ७२ ॥ दूतोवाच ॥
 अवलिप्तासिमेवंतुं देवि ब्रूहि ममाग्रतः ॥ त्रैलोक्येकः प्रमांतिदेदशं

देवी ॥ ओतिरु ॥ नमस्तस्यै ॥ ३ ॥ नमोनमः ॥ ३४ ॥ इंद्रियाणां मधिष्ठा
त्रीभूतानां मखिलेषु पा भूतेषु सततं तस्यै नमो नमः ॥ ३५ ॥
चित्तरूपेण पाकृत्तमेतच्छाप्स्यतां जगत् ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै न
मस्तस्यै नमोनमः ॥ ३६ ॥ स्तुता सुरैः पूर्वमभीष्टं संप्रयास्य सा सुरैः
द्रुणादनेषु मेविता ॥ करोतु सानः शुभहेतुरीश्वरी शुभातिभद्राण्य
मिहंतु चापदाः ॥ ३७ ॥ या सांप्रतं चोद्धतदेवतायितैरत्नाभि रत्ना
सुरैर्नमस्यते ॥ या च सता नृणां मेव हन्ति नः सर्वा वदो भक्तिविन
म्रमूर्तिभिः ॥ ३८ ॥ स्रष्टारुवाच ॥ एवं सत्वाभि युक्तां देवातां तत्र पा
पार्वती ॥ स्नातुमभ्यापयौ तोयेता हूमा न्ययने दन ॥ ३९ ॥ सा ब्रवीता

रिग्रहात् ॥ एतद्ब्रह्मासमालोच्यमन्तरिग्रहतोव्रजः ॥ ६० ॥ सवि **हवाच**
 इत्युक्त्वासातदादेवीजंभीरांतस्मिताजंगौ ॥ दुर्गीभगवतीभद्राययेदेधा
 र्यतेजगत् ॥ ६१ ॥ देव्यु **वाच** ॥ तत्समुक्तं त्वयानात्रमिष्याकिंचित्तत्त्वयो
 दितं ॥ त्रैलोक्याधिपतिः सुंभाति सुंभश्चावितादशः ॥ ६२ ॥ किंतत्रयत्प्र
 तितातेमिष्यात्तत्त्वयतेव्यं ॥ श्रूयतामल्पबुद्धित्वात्प्रतितायाक
 तापुरा ॥ ७० ॥ योमोजप्रतिसेशमेयोमेदर्व्ययोहति ॥ योमेप्रतिबलो
 लोकेसमेमतीभविष्यति ॥ ७१ ॥ तदागच्छतुसुंभात्रति सुंभावामहा
 तुराः ॥ मोजित्वाकिंचरेणत्रयाणिगृह्णतुमेलपुः ॥ ७२ ॥ दूतो **वाच**
 अवलिप्तासिमेवंतुंदेविब्रह्मममाग्रतः ॥ त्रैलोक्येकः प्रसंतिदेदशेषं

३८

देवी ॥ ओतिरु ॥ नमस्तस्यै ॥ ३ ॥ नमोनमः ॥ ३४ ॥ इंद्रियाणां मधिष्ठा
 त्रीभूता नामाविलेषुपा भूतेषु सततं तस्यै नमो नमः ॥ ३५ ॥
 चित्तरूपेण या कृत्स्नमेतद्वाप्यस्थिता जगत् ॥ नमस्तस्यै नमस्तस्यै न
 मस्तस्यै नमोनमः ॥ ३६ ॥ स्तुता सुरैः पूर्वमभीष्टं संप्रयास्तु प्यासुरं
 द्रणादनेषु मेविता ॥ करोतु सातः शुभहेतुरीश्वरी शुभातिभद्राण्य
 मिहंतु चापदाः ॥ ३७ ॥ या सांप्रतं चोद्धतदेवतायितैरत्नाभि रत्ना
 सुरैर्नमस्यते ॥ या च स्मृता नृणां मेव हन्ति नः सर्वा वदोभाक्किं न
 प्रमत्तिभिः ॥ ३८ ॥ सुखिरूपा च ॥ एवं सत्वाभि युक्ता तां देवातां तत्र या
 पार्वती ॥ स्नातु मभ्यापयेत्तोयेनाहमन्ययने दन ॥ ३९ ॥ सा व्रवीता

नरासुभ्रमविद्रिस्तयेतन्नका॥ शरीरकोशतज्यास्याः समुद्रताद्रीवी
 ध्रुवा ४०॥ स्तोत्रममतात्क्रियतेसुंभेदेत्यतिसकतेः॥ देवसमस्ते
 समरेतिसुंभेनपराजितैः॥ ४१॥ शरीरकोशाद्युत्तस्याः पार्वत्यानिः
 सतांविका कोशिकीति समस्तेषु ततो लोकेषु गीयते॥ ४२॥ तस्या
 विनिर्गता पंक्तुक्तताभस्तापि पार्वती॥ कालिकेति समारख्याता
 हिमचलकताश्रया ४३॥ ततो विकापरं रूपं विभ्राणं सुमनोहरं
 ददर्शचंडो मुंडश्च भक्त्यो सुंभति सुंभयोः॥ ४४॥ ताभ्यां सुंभापचारव्या
 ताश्रतीव सुमनोहराः॥ काप्यासेस्त्रीमहाराजभासयंती हिमचलं
 ४५॥ नेवतादृक्चिद्रूपं दृष्टुं केनचिदुत्तमं॥ तायतां काप्यमोदवी
 ग्यतां च सुरेश्वर ४६॥ स्त्रीरत्नमतिचावंगीघोतयंती दिश

त्विषा ॥ सातुतिश्चिदेत्यं प्रस्तां भवान् दृष्टुमर्हति ॥ ४७ ॥ पानि
 रत्नानि मणयोगजाश्वा दिति वै प्रभा ॥ त्रैलोक्ये तु समस्तानि संप्र
 तं नानि ते गुरु ॥ ४८ ॥ येरावतः समातीतो गजरत्नं पुष्टरात् ।
 कारिजाततरुश्चापंतये वाञ्छे श्रवा हयः ॥ ४९ ॥ विमानं हंससंघ
 क्रमेतति चित्तिं गरो रत्नमूतमहातीतं यदासीदधसाद्रुतं ॥ ५० ॥
 निधारेषमदापमः समातीतो धने श्वरात् ॥ ५१ ॥ कंजलिं नीद
 दोद्या विमालाममृष्टानये कंजं ॥ ५२ ॥ चवंते वारुणं गुरुकांच
 न स्वाति चित्ति ॥ तव्यायं स्पंदनवराय पुरासीत् प्रजायते ॥ ५३ ॥ म
 त्यो हत्क्रान्तिदानामशक्तिरीशत्वमाहता ॥ पाशः सति त्वराजस्य भ्रा

तलवपरिगृहे ५३ ॥ तिसुभस्यास्त्रिजाताः असमस्तारत्नजातयः ॥ बहिर
 विददोनुभ्यमग्निशेचयवाससी ५४ ॥ एवं दैत्येन्द्रता निसमस्तात्पा
 हतानिते ॥ स्त्रीरत्नमेवाकल्याणीत्वायाकल्यान्मृद्यते ५५ ॥ स वि
 च ॥ निशम्येतिवचः सुभः सतदाचं डमुं डयोः प्रथयासासमुग्री
 वेदते दव्याः महासुरं ५६ ॥ इति चेति च वक्तव्या सागता वचनात्स
 म ॥ यथा चामेत्यसंप्रीत्या तप्याकाये त्वया लघुः ५७ ॥ सतत्र गत्वा यत्रा
 स्ते शलोदेशे तिष्ठो भते ॥ तां च दंवीततः प्राहृणत्तां सधुरया गिरा ५८ ॥ दूतो
 ३ वाच ॥ देवि दैत्येभ्यः सुभसे लोकपरमेष्ठ्यैः ॥ दूतो हं प्रेषितस्त
 नत्वत्सकाशमिहागतः ५९ ॥ अस्माहतातः सर्वा सुयः सदा देवयोनि

रुतीनोदित्के/स्थानहै । रुतीनोमात्रहै । रुतीनो/ष
है । इत्का/ओंकारहै । तिसुगीतासार्के/एसंगहै । प्ररुती
नोदेवताहै । जोऐंसेओंकारकोजांलेनहीब्रह्मनहीजीवहै
। सबओंकारकर्मतात्मकहयहैं । ओंकारतेदेवताउपजैहै
ओंकारतेससारजगप्ररुत्रलोककीउत्पत्तमहै । ओंकार
हमरेरिदेकबलविवेकीहैं । तित्के/भासविवे/चित्तमेस्वरहै
तिसुमेस्वरकोब्रह्मयगुक्तहजतेहैं । ब्रह्मयगुकीसमष्टीकः
ताहैं । धीर्जकीअगुमृकादिस्थमृ । ऐं/दी/र्थ/सो/की/का
साध । होमसमष्टीआत्मयगुकाकताहोय । अगुमधुनी
अगुअस्थानहै । तलेकीलकडीओंकारकेध्यानकोमधे

३२
 तुलवपरिगृहे ॥ ५३ ॥ निभुमस्यास्त्रिजाताः प्रसमस्तारत्नजातयः ॥ वहिर
 विददोनुभ्यमग्निशोचयवाससी ॥ ५४ ॥ एवं दैत्येन्द्रताः निरुमस्तात्पा
 हतानिने ॥ स्त्रीरत्नमेषाकल्याणीत्वां याकमान्मृग्यने ॥ ५५ ॥ अवि
 च ॥ निशम्येतिवच्यः सुभः सतदाचेऽमुं डयोः प्रथयासासमुग्री
 वेदतेदव्याः महासुर ॥ ५६ ॥ इति चेति च वक्तव्या सागता वचनात्स
 म ॥ यथाचाभेत्यसंप्रीत्या तप्याकायेत्वा लघुः ॥ ५७ ॥ सतत्रगत्वा यत्रा
 स्ते शलोदेशेति शोभते ॥ तांचेदं वीततः प्राहन्तां मधुरयागोरा ॥ ५८ ॥ दूतो
 ३ वाच ॥ देवि दैत्येभ्यः सुभस्त्रे लोकपरमेष्वरः ॥ दूतो हं प्रेषितस्त
 नत्वत्सकाशमिहागतः ॥ ५९ ॥ अमाहतातः सर्वासु यः सदा देवयोति

रुतीनो/इस्के/स्थानहै ॥ रुतीनो/मात्राहै ॥ रुतीनो/ष
है ॥ इस्का/ओं/संकारहै ॥ तिसुगीता/सार्के/ए/संगहै ॥ प्ररुती
नो/देवताहै ॥ जो/ऐ/से/ओं/कार/को/जो/ले/नही/ब्रह्म/नही/जीवहै
॥ सब/ओं/का/कर्म/तात्म/कह/दाहै ॥ ओं/कार/ते/देवता/उप/जैहै
॥ ओं/कार/ते/स/सार/जग/प्ररु/त्र/लोकी/उत्पत्त/म/है ॥ ओं/कार
हमरे/दि/दे/कल/वि/वै/बोहै ॥ तिसके/आस/वि/वे/चित्प्र/मे/स्वरहै
॥ तिसु/मे/स्वर/को/ब्रह्म/यग/क/सु/जतेहै ॥ वयग/की/सम/ध्री/कः
ताहै ॥ धी/र्ज/की/अगु/मू/का/दि/स्थ/मू ॥ ऐं/दी/र्ध/सी/की/स
साध ॥ होम/सम/ध्री/आत्म/यग/का/कता/होय ॥ अगु/मधु/नी
अगु/अस्थानहै ॥ तले/की/लक/ठी/ओं/कार/के/ध्यान/को/मधे ॥

कहें ॥ ओंकार मूर्ति प्रमोद रूप है ॥ हृदय कमल वि
 शेष है ॥ प्रिय मूर्ति गदासुर्ज ऐस के देवता है ॥ रिगवे
 द ब्रह्मादि रुचारी मकार मूर्ति के साथ है ॥ मकार मूर्ति ॥ ३७ ॥
 मरुत्पाम वेद दिहती नो मकार मूर्ति के साथ है ॥
 ॥ जजु वेद स्मृत न विष्णु है ॥ दिह दो नो ओंकार मूर्ति
 के साथ है ॥ मरुत्पाम मूर्ति की उत्पत्ति ब्रह्म है ॥ मरुत्पाम
 मूर्ति उत्पत्ति है ॥ ओंकार मूर्ति का एक लक्षण है ॥ सां
 त्म गुरु उत्पत्ति है ॥ हे मूर्ति मकार ओंकार तीनों को
 का एक ओंकार प्रसिद्ध होता है ॥ मरुत्पाम तीनों रूप है ॥

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥ अर्जुन उवाच ॥ ओंकारं
 पश्यान् प्रसन्नो जगन्नाथः ॥ अथ गवां नो वाच ॥ हे अर्जुन
 नु त्वं तु मम ह्यप्रसन्नोऽसि ॥ ओंकारं विस्मयात् ककः ता
 हो ॥ तु मम प्रवणो ॥ इह गीता सारं है ॥ ब्रह्मा विष्णु मू
 शं दिक् रक्षणे गुरो है ॥ अग्नौ वा उरुर्जिह्वो देवता है ॥
 गायत्री त्रयण दिहृती नो दिक् रक्षणे ॥ अग्नौ दिस्थानु है
 ती नो त्रय नो धका उरुत है ॥ अग्नि वेद का नील वण है जजु
 वेद का पीत वण है ॥ स्याम वेद का श्वेत वण है ॥ अथ वण
 वेद का स्याम वण है ॥ अकार्णो मम प्रसाथ है ॥ मकार्णो

लू घप्र सोता है ॥ जो एसरु पीसभ के मध्यांन विषे हैं देवते
 सभ को की उसी मध्यांन को उते देते ॥ सब दसुनते उते
 है ॥ दिसता कि इन ही जितु भेद पवेति उ उन को भी सभ के
 बल ज्ञान विज्ञान उपजते है ॥ तिसु सर्वदा पौ एहि होरुः ॥ वा
 गंग जल सचो ते है ॥ ३५ ॥ इति श्री गणेश उपाख्यानं ॥
 श्री नमो भगवते ॥ श्री राम ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ ॥ ॥ ॥

३६

CC-0 Shri Krishna Museum. An eGangotri-Vaidika Bharata Initiative

६५ पद्म ४८ नील ३४ शर्व ६९ शर्व ९७ कोठ
 ६५ लाव ९५ जोजु प्रिथीमकास्कासंवाह ॥ ३५ ॥
 का वा कितु ना कु है ॥ १ ॥ लवजोजु मेघमंडल है मेघ
 मंडल उपर एक लवजोजु सूर्य प्रसी है ॥ २२ ॥ सूर्य प्रजोजु सूर्य
 लोक को विस्था रह है ॥ सूर्य लोक उप १ ॥ लवजोजु चंद्रलो
 कु है ॥ चंद्रलोक उप १ ॥ लवजोजु नक्षत्र लोक है ॥ ५ ॥ सूर्य
 प्रजोजु विस्था रह है ॥ नक्षत्र लोक उप १ ॥ लवजोजु मंगुलो
 कु है ॥ ३ ॥ सूर्य प्रजोजु विस्था रह है ॥ मंगुल लोक उप १ ॥ लवजो
 जु सोम लोक है ॥ ३ ॥ सूर्य प्रजोजु विस्था रह है ॥ सोम लोक उप

विस्थातु तास्य राजा कुमेरु राजा कता है ॥ जब प्रवतो की प्रलो
 होवेगी ॥ सुप्रो की प्रलो होवेगी ॥ सब सूरज का विस्थातु ॥ उदित
 लउप्रउदेह रहे प्रसा हो ता है ॥ ससंचलउप्रउदेहो ता है ॥ सूर्य
 चलने की सिखा ॥ रसं प्रसरवर से रजो जू सूरज चलतु है ॥ १/नि
 सुमात्र ॥ ५१ ॥ कवन कवन प्रसी है ॥ १६ ॥ जो जू उलका प्रसी है
 १ ॥ सूर्य जो जू यप्रसी है ॥ ८८ ॥ सूर्य जो जू लुसंल प्रसी है ॥ १७ ॥
 सूर्य जो जू मध्यान प्रसी है ॥ उता ऐक कल्प मात्र हो ता है ॥ ऐक
 रोम रवी सुर ऐक रोम रा डी तुट ता है ॥ १ ॥ लव जो जू सूर्य प्रसी है
 उदे हो ता है ॥ सूर्य उलका प्रसी मः ध्यान कता है ॥ सूर्य मध्यान प्र
 सी विवे रात्री कता है ॥ सब प्रिथी प्रकाश का प्रकाश कता है ॥ १ ॥

लोक ५३३ महासेसनाग वैठा है सुं सफ एहन र सुं सजेत्र
१५ काएजो जूमरु सैसनाग के मरु ३३ महा विराह वैठे
है सैसनाग के मरु ३३ प्रिथी की देवता है अस वराह
की याजां डानाल प्रिथी मिल गे है ऐह विस्था विराह का है
कुंध कह ए विवे नही प्रए प्रवत ह सुं ल तें चल वधं चल
उदेय चल ५ संचल मला गीर दु ए गीर विष्ठा १२ ए प्रव
त सुमेर प्रवत ता हां पर्व दिश विवे ऐंद्र राज करता है ते ती सै
को ह देवता है २८ हजार सि सी खर है दत्त ए दिश जमपुरी
है १ सुं सजो जू य ३ री को विस्था है पत्त म दिश ५ सुं स
जो जू वना ९ री है अदिश उल का ३ री सत है १६ सुं सजो जू

३४

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः

ॐ यत्नीमतोरमादेहि मतोव
तातसारिणीतारिणीदुर्गा
संस्तुता रक्षागरस्पृक्षिता
द्रवा १

३. वीजं स्वराशक्तिः अभिष्टसिद्धये पाठेति यागः अथ ध्यानं विद्युद्
८४ मसमप्रमं मृगप्रतिस्वंध्यासितो भीषणकन्यागः करवालभवेदवि
लेहताभिस्तैर्वित्तो हस्तैश्चक्रचरासिखेटविशिष्टाश्चापैर्गुणैर्त्त
नीविभ्राणं मनिरात्मिको शशिधरो दुर्गात्रितन्त्रो स्मरत् इति ध्याते
ॐ अहं हरे इभिर्भूमिभिरात्मैर्हमादित्यै रत विष्णवे देवैः अहं मित्रां व
रुणं भाविभर्मिहमं प्राप्तीं नमस्त्वितोभा १ अहं सोममाह
नमं विभर्मिहं त्वशरमुत्तपूषणं भगं अहं दधामि प्रविणं ह
विष्मते सुप्रभियजमानाय सुवते २ अहं ताक्षी संजमनी च स
नोच्चिकितुषी प्रपमा यजयातां तौ सोमो देवा अहं पुण्डरीकभरि

विष्णुः शिवः ॥ एतैर्नामैर्वादेभ्यस्तुतांशुं कुरुधीमता ॥ ८ ॥ आपु शरीर्य
 मेभ्यस्तु वसंतिकारकं ॥ हृषीकेशारकोटादितापज्वरविनाशने
 शतमावर्तयेद्यस्तुमुच्यते व्याधिर्वधनात् ॥ आवर्तयेत्सहस्रेण लभ
 त्वं वांछितं फलं ॥ १० ॥ लक्ष्म्यं कंजयेद्यस्तु सदा देवी भाविष्यति त्रिका
 लं पठते तिस्रं धनधान्यं च संपदाः ॥ ११ ॥ इन्द्रस्तव मिदं पुण्यं जपेत्तु फल
 वर्धनं ॥ विनाशायोतिरोगाय मयमृत्युहृदय च ॥ १२ ॥ राज्याधीन भूते
 राज्यं धनार्थी विपुलं धनं ॥ इन्द्राय कथितं सोमं सत्यमेव न संशयः ॥ १३ ॥
 इति श्री स्कंदपुराणे शंकराचार्योक्तं इन्द्राक्षोत्तमं संपूर्णं ॥ ॐ अहं हृदय
 इत्यस्य सूक्तस्य वाजोभरणं ऋषिः अनुष्टुप् छंदः ॥ वाग्देवता हला

श्री इंद्रादींही श्रींही रेखाहा ॥ इंद्रोवाच ॥ इंद्रादीनामसादेवी देवतास्तु
 राहता गोरीशकंभरी देवी दुर्गीतां मे निविश्रुता ॥ १ ॥ कोत्यापनीम
 होस्वी चेंडचेंटासहातया ॥ गायत्रीसम्यसावित्री ब्रह्माणीबलवाद्
 नी ॥ २ ॥ नारायणी भद्रकाली रुद्राणी रुद्रायेगला ॥ आनन्दवा लशो द्रुमुखी
 कालरात्रिपत्निनी ॥ ३ ॥ मधुश्यामा सहस्रदीवि लुमाया लज्जादरी
 महोदरी मुक्तेशी धाररूपा महाबला ॥ ४ ॥ आनंदामद्रजातं दामागहं
 श्रीशिवप्रिया ॥ शिवदूती कराली च प्रत्यक्ष परमेश्वरी ॥ ५ ॥ इंद्राणी इं
 द्राणी च इंद्रशक्तिपरायणी ॥ बोरही नारासंही वभीमा भैरवनादि
 नी ॥ ६ ॥ अतिस्मात्तद्यतिर्मेधा विद्यालक्ष्मी ॥ सरस्वती ॥ अनंता वि
 जयाश्री मानलोकापराजिता ॥ ७ ॥ भवानी पार्वती दुर्गीहिसवत्सो

दीर्घगुह्याभ्यां नमः ॥ हीमहालक्ष्मीतर्जनीभ्यां नमः ॥ हूमाहेश्वरीतिम
ध्वमाभ्यां नमः ॥ हूं संजातीति त्रिनामिकाभ्यां नमः ॥ ह्रीं कात्यायनी
कतिशिकाभ्यां नमः ॥ ह्रः कोमारीकरलकरदृष्टाभ्यां नमः ॥ ओं ह्रीं इंद्रा
दीर्घपापनमः ॥ ह्रीं महालक्ष्मीप्रारसेखाहा ॥ हूं माहेश्वरीतिशरदा
येव षट् ॥ हूं संजातीति कवचाय हुं ह्रीं कात्यायनी मन्त्रनपाय षट्
ह्रः कोमारी अत्रा प्रकट् ॥ ओं भू भुवः स्वः इति दिग्बन्धने कुपीत ॥ अ
व्यध्यातं इंद्रादी द्विभुजोदबीपी त्वस्त्रा त्वतोऽर्भु ॥ वामहस्ते वज्र
धरोदतिरोच वरप्रदं ॥ १ ॥ इंद्रादी पुर्वंती व्यक्तोपाशं कुशधरं परं
महत्स्वनेत्रं सूर्योभां जालालं कारभूषितं ॥ २ ॥ प्रसन्नवरदो वीजांश्च
शेराभाणसंवितां ॥ त्रैलोक्यमाहिनीं ह्रस्वभवांतीं प्रणमाम्यहं ॥ ३ ॥ ह्रीं

५०

०१

चित्यस्य महिमा शक्तिपरागीयसे ॥ १५ ॥ देवानां त्रितयं त्रयीदुत्तमुत्ता शक्तित्र
 यंत्रः सुरास्त्रैः क्वेचिद्विषदीत्रिपुष्करमथ त्रिवल्लवर्गसुयः ॥ यत्किंचिज्ज
 गतित्रिधा तिर्यमितं वसुत्रिकर्णदिकंतसर्वं त्रिपुरेति नाम भगवत्स्य
 न्वतिते तत्त्वतः ॥ १६ ॥ लक्ष्मीराजकुले जयं रणभुवे देवे मंक्री मध्वनि क्रव्या
 दद्विषमपज्ज शवरी कोत्तार दुर्गज्जो भूतप्रतापशाचजै बुकभेयस्त
 तामहाभैरवी व्यासा हात्रिपुरांतरंति त्रिवेदास्तारोच्यते यत्पूर्वे ॥ १७ ॥ माया
 कुंडलिनी क्रिया मधुमती काली कलामालिनी मातंगी विजया भगवती
 दंवी शिवाशा भवी शक्तिः शंकरवल्लभा त्रितयनी वाग्वादिनी भैरवी
 लोकेशी त्रिपुरा परावरमयी माता कुमारी त्र्यम्ब ॥ १८ ॥ आर्द्रपलवितैः परस्पर
 रयुतैः द्वित्रिक्रमाद्यक्षरैः कादिदोतगतैः सुरादिभिरप्यैः कौतुभ्यते सैः स

८१

तिजः सायंप्रसाददयः ॥ १२ ॥ चंडितचरणं बुजार्चनकृते विल्वोदलोले
 रना ॥ सुयुक्तं ककोटिभिः पारिचयं येन न जग्मुः करः ते दंडं कु
 शचक्रचापकुलिशश्रीवत्ससत्स्यो किते जीयेते एषिवी भुजा कप्य
 म्मवां धोजप्रभं वाणिभिः ॥ १३ ॥ विप्राः क्षोभिता मुजा विशसादितर
 तोराज्यमध्यासवेत्सो देवि त्रिपुरे वरा परकला संतर्प्य पूजा विधौ
 यां यो शर्वपते मनस्थिरधि यां ते धांत एव ध्रुवं तां तो सिद्धिमवा
 भुवन्ति तरसा विघ्नैरविघ्नीकृता ॥ १४ ॥ शशांजननी त्वमत्र भुव
 न्नाद्यादिनी त्वच्चैसत्त्वतः केशवया सवप्रभं तयो व्याविर्भवन्ति
 स्फुटं ॥ लीयन्तु विलसन्तु यत्र कल्पविरसे प्रसादयसे यमी सा त्वेकाचिद

५
८०

याः ॥ ८ ॥ चंचकोचनकुंडलोगवधरामवद्धकोवीस्रजयेत्वांचेतसि
तमजेत्यगमविध्यापंतिकृत्वास्थिरं तेषां वक्ष्ये निविभ्रमादह
रहस्यरीभवंति स्थिरं माव्यत्तं जरकरीतालतरलाः स्थेयं भजेत
श्रियः ॥ १० ॥ आभट्टाशशिखेऽमुडितजटाजूटादृष्टं दत्तं वंधू
कोप्रसवारणं वरधरां प्रतापनाध्यासिनी ॥ त्वां ध्यायेति चतुर्भु
जं त्रिनयनामापीनतुंगस्तनीमध्ये निम्नबालत्रयो किततनुं त
द्वयं चित्रं ॥ ११ ॥ जातोऽप्यल्पपरिच्छेदोतिभुजास्तमान्यमा
म्रिकुलेनिःशेषावनिचक्रवर्तिपदवीलब्ध्वा प्रतापोत्ततः ॥ यद्ध
द्याधरवृद्धं देवदत्तपदः श्रीवत्सराजो भवेदवितत्त्वरणं बुजयाम्

दत्तिलोभतेभ्योवरदातवशलकरां कसूरकुंदोज्ज्वलां ॥ उज्जंभां बु
 जपत्रकोतनपनस्त्रिधप्रभालाकिनीपेत्तामिवनशीलपति
 सनसांतेषांकेवित्वंकुतः ॥ ७ ॥ पेत्तां पीडुरुडरीकपटलस्य
 शाम्भामप्रभं सिंचंतीममतद्रवैरिवशिरध्मापतिमूढि
 जस्यती ॥ अश्रोतं विकटस्फटाक्षरपदानिर्घोषितवक्रां कुजंति
 कंभारतिभारतीसुरसरित्कल्लोललोलोर्मिमिः ॥ ८ ॥ पेत्तं दू
 रवसगुं जायहितात्वेतजसाद्यामिमासुवीचापविलीन
 यावकरसैप्रसारमगतासुव ॥ ९ ॥ वशंति तल्लणमप्यनन्यमनस
 तेषामनंगद्वरलोतासुसर्कुरंजणवकदशावशाभवंतिस्त्रि

5
१८

नारुतमित्येवेति विरलः कश्चिदुपशेदुवि॥ आत्मानं प्रति फलं
सत्यतस्तोयत्कीर्तयंतो धिजः प्रारंभे प्राणवायुदशायित्तो नीता च
रंति स्फुटं॥ ४॥ यत्स्योक्त्वस्तो वदति कारणे दृष्टमावंतु धेस्तांती
यंतदहं न मां मिमनसा सखि जातं दुःखं॥ अस्तो कीर्तिमरस्वती
मनुगता जाड्यां वुवि स्थितये जाशद्वा गिरवर्तते सति यतं पो
गंविना सिद्धिदः॥ एकैकं तव देवि कीज मन्यस्य जनाम जनं
कूटस्थं यदि वा एव कृम्यातं यद्वा स्थितं मुक्त्रमस्त॥ यं यं कामम
पत्तयेन विधना कनायिवा चिंत्यतं जयं वा सक्लीकरोति सह
स्ततंतं स मस्तं नृणां॥ ५॥ वसिष्ठ उवाच कथारणी मम पुदां साता सजं

१८

लोकोक्तिमनुस्मगोरिवशिरस्यातन्वतीसर्वतः ॥ एषासोत्रिपुरादृदिवुति
 रिबोस्पाशः ॥ सहस्रस्थिताकुंया ॥ सहसावदेस्त्रिभिरघंज्याति
 र्मयीवाद्ययी ॥ १ ॥ घासात्रात्रपुसीत्तातनुलसत्तत्तुस्थितिस्थाधनी।
 वागीजेप्रथमेस्थितातवसराताममहेतेव घं ॥ शक्तिः कुंडलिनीति
 विश्वजननमापारबद्धेद्यमांहातेष्यनपुनः ॥ स्थितिजननीगर्भ
 कत्वेतरा ॥ २ ॥ दृष्टुसंभ्रमकारिवस्तुसहसाएंएंडतिव्याहृतंयेताकू
 तवशादपीहवरदेविंदुविनाप्यतरं ॥ तस्याविष्कवमवदेवितर
 साजातेतवानुग्रहवाचः ॥ सक्तिदुधारसंक्रवमुद्योतिपीतिव ॥ ३
 क्रोतिबुजान्त ॥ ३ ॥ यन्तिपतवकाभराजमपरंमंत्रादतरंनिकलंत।

५.
७८

स्वमस्त्वितिद्वेशसूक्ततयावतंतितो ॥ ५३ ॥ भंभवितपे
वसर्वसिद्धिविधायकं ॥ ५४ ॥ महाकालीसूक्तमतेयवस
प्रशन्तीनरः ॥ दासुंनरकंमेच्छेत्सत्यंममाहृतंशिव ॥ ५५ ॥
अत्यश्रुपुतादेवसप्तशत्याफलंलभित ॥ यस्यश्र
णमात्रेणब्रह्महत्यादपेत्रजेत ॥ ५६ ॥ इति श्रीलक्ष्मीसू
क्तसंपूर्णं ॥ ॐ ॥ अस्यश्रीलक्ष्मीवाचस्पत्यस्य ॥ सत्यतया
श्रुति ॥ त्रिष्टुप्छंदः ॥ श्रीत्रिपुराभैरवीदेवता ॥ स्वीजं ॥
ह्रींशक्तिः ॥ सौकील्यं ॥ चतुर्विधपुराणार्थजंयथावद्विनि
र्णयः ॥ ॐ ॥ इत्येवशरासनस्यदधतीमध्येनलाटपुष्पो

७८

सिनीवामावामदावामददिण ॥ कपालकुंडकालीकालिकाका
लनाशिनी ॥ ८ ॥ गीतागीतप्रियागातागीतमंगल्यगायिनी ॥ विश्व
योनिर्विश्वस्तताविश्ववैद्यरूपामयी ॥ ९ ॥ सविस्वाच ॥ इति
सुत्यठमानेनुश्रीशंभोमूलधारणः ॥ महाकालीकलातीता
प्रोवाचवचनंमहत् ॥ १० ॥ श्रीदेवुवाच ॥ सुत्यानयामहेश
नसंतुष्टमममानसं ॥ वरंवरभद्रंतेप्रार्थतादधिकंशिव
॥ ११ ॥ शिवउवाच ॥ तवामलासदादविजायतांभक्तिसत्तम ॥
एवमेववरोदेविप्रार्थितोमेरुपाकुल ॥ १२ ॥ श्रीदेवुवाच ॥

5.
७
नाविमोहामोहताशिनी ॥ १ ॥ अमृतेशीचकल्याणीकारण
कमलाकला ॥ कलातीतः कामलोतः करुणविश्वतापक
२ ॥ विघ्नहर्त्रीविघ्नकर्त्रीविघ्नशीघ्रमालिनी ॥ ३ ॥ विखंडा
यानिमुद्राचधेनुमुद्राचशेखरी ॥ वर्यांकुणार्द्रविणीचमोहि
नीमदभंजनी ॥ ४ ॥ मदप्रियासदाध्याकालकालविनाशिनी
काशकलेशीकल्याणीसुकल्याकल्याकारिणी ॥ ५ ॥ कमलोगी
विश्वसातायुगंशीचयुगंधरी ॥ ब्रह्मविद्याविमोहाचमोहि
नीसंभवीका ॥ ६ ॥ प्रमोद्यासत्यसंकल्पसत्यासत्यनिवासि
नी ॥ सत्यश्रमासत्यवाहासत्याक्षयाजनप्रिया ॥ ७ ॥ शरीरवा।

परं ध्यायं भविष्यति वार्षदं ॥ ७३ ॥ देवीसूक्तं विना देवापचस
प्रसंती नराः ॥ श्रोष्यंति च पठिष्यंति ते कोणावः पदे वदे ॥ ७४ ॥
देवीसूक्तं विना वागहिरण्येते दंतं पृष्या ॥ स्तोत्रोद्धरेण चान्य
न पुरं स्तोत्रमभूद्विदं ॥ ७५ ॥ देवके भुवः ॥ माता स पूरती स्तोत्रक
लसुतिमहोच्यतां ॥ प्राप्तमाकर्णजीवानां विष्वासा जायते
भवं ॥ ७६ ॥ सविस्वाच इति वाक्यं समाकर्णं ब्रह्मविष्नुहि
वादितां ॥ कलसुतिमयो वाचस्तोत्रस्यास्य महामते ॥ ७७ ॥ ५
तं श्रीमहालक्ष्मीसूक्तं संपूर्णं ॥ अथ कालिस्तूक्तं त्रयमेतं ॥ सु
दरीत्रिपुराकामाकामिनीसाधकप्रिया ॥ अमाद्यासत्यवच

५
७६

वचविशलाक्षीशेभोभानंददायिनी॥ प्रसन्ताकरमाज्ञादसंयु
ष्टिवभाषितं॥ ६० श्रीदेववाच॥ विप्रतोमनसोभोशक्ता
नगतिदुर्लभः॥ दास्याम्यगवामिदं तमोतवस्तुत्यावशीकृता
६१॥ शिव उवाच॥ कुलाचारं न ते विमतिमेस्तु कदाचन॥ शि
यिलोदवदेवसिस्तु क्वचस फलेतेव॥ ६२ श्रीदेववाच॥ एवम
स्त्विति चोक्ता हिति श्लादेवः॥ सताततः॥ अंतर्दृष्टमायुः पर
मा एकस्मिन्नास्थिता भवत्॥ ७१॥ अथ तान्नुवन्तो देवान्
प्रोवाच वतं मुदा॥ संतोषयेतीव सुदुर्लोकानुग्रहतत्परा
७२॥ श्वश्रुर्व्यप्राप्तिसंप्रक्ता ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः॥ देवीसूक्तं

७६

णं वशीकृत्य गृहंति भूपाः ॥ समस्तमंत्रेण विधा यवांगन्यासा
 दिवं भक्ति सुभावयुक्ताः ॥ ६३ ॥ तं किं करीकृत्य गृहंति देवानां शेज्य
 तेव विभूतिपुक्ते ॥ वदामि तां नमः श्लोचान् यं गणमिनां न
 विचिंतयामि ॥ ६४ ॥ स्मरामि तां नमः जामि चान्यं ध्यायामि ना
 न्यं न विचिंतयामि ॥ जयामि तां नमः तव पादं नमः त्रयोविश्वयो
 निंशरणं प्रपद्ये ॥ ६५ ॥ येषां न देवं त्वमिहा सिद्धीं नाराधयेतीह
 च ये कुबुद्धयः ॥ अथ तमंत्रे प्रविशति ते सदा मादृशे ते तव च वं
 उरात्मनां ॥ ६६ ॥ अविस्वाच इति वाक्यं समाकर्ण्य समासतमं
 मितं ॥ प्रसन्ना भूत्वा हाकालो विपत्तामसि तौ वरः ॥ ६७ ॥ इत्य

५
७५

गरी ॥ रक्तप्रियां सोमदाविद्युर्णीकालीशरणोशरसं प्रजामि ॥ ५८ ॥
सुधोद्वीजं चकपीश्वरश्च भवतामणिः कुञ्जिक कामरूपे ॥ विद्या
चाविद्या पुन कामराजं कामः कला कामिनि कामराज ॥ ५९ ॥ वद्धे
च धर्मं त्रगजोपमीशे विश्वे पुन लीश्वरि देवि वेद्यं ॥ संवेदा चाने
नसि श्रुतिं सवीसु सिद्धयः सर्वजगन्निवासे ॥ ६० ॥ पंचारण्यं
च त्रिकोणं पुनश्च पंचारण्यमेतवद्धं ॥ कला प्रकोटं किलम्
ग्रहं च यत्रैश्वर्यं ते च पदं जवाहरे ॥ ६१ ॥ संपूज्यं प्रतंतव किम्वता
केति पापिनः सरुहा संभवन्ति ॥ ये साधकास्तव मार्गं नुस्तारिः
कुला नुवृत्त्या परमाववित्राः ॥ ६२ ॥ ते सिद्धिं मुद्ध्यन्ति वशे नुगम्यन्ते

७५

सपातिचमहाघोरंतरकं सारुणिकिलं ॥ ५३ ॥ लिख्यते परमं शापम
कोपाणां विदूषणीतः ॥ लक्ष्मीस्तोत्रं विना स पूज्यतां स्तोत्रं निविद्य
ते ॥ ५४ ॥ ऋषिर्विवच ॥ एवमुक्त्वा क्वादवी तूष्णीं भावतान् नृपः
इति श्री सरस्वतीसूक्तं संपूर्णं ॥ अथ लक्ष्मीसूक्तं लिख्यते ॥ ततो ज
लं समादय शिवो वाचमुदायुतः ॥ ५५ ॥ तुष्टा क्वाग्निर्द्विज्या भर्म
हा काली महेश्वरः ॥ देववांस्तु तत्त्वामिहोत्तमां हितकाम्यया ॥ ५६ ॥
शिव उवाच ॥ शिवा मानंद्यां विविधप्रभावां काली कलामालिनि
विश्ववंद्या ॥ कपालखट्वांगधरोत्तुमुंडमालो विभ्रवांस्रगचक्रशि
भां ॥ ५७ ॥ सुश्रवः कोसो च शवासनस्थां विभीषणं भीषयतो मु

56

तिप्रलयस्येश्वरीजैत्यासंविधाप्रवृत्तिरिति चेत् त एव राजं इति
 घट्टवादाविद्याधरं इत्यशोभानुभवे ॥ ४३ ॥ प्रवृत्त्येवं विधि
 नामहसिस्तम्भासंज्ञाः परमं सुभाग्यः जयंति चेत् त्वं विविधा
 र्थधात्री त एव धन्याः कुलमार्गतिष्ठाः ॥ ४४ ॥ जानंति केमाणाव
 शस्तरूपाब्रह्मादिगीते महिमा महेशि ॥ केचिन्महंतो निजध
 र्मलाभादानंति ते देवपरं सुधाम ॥ ४५ ॥ विधाप्रकुंडं विधि
 नास्योड्ढं वासौ गंधहोमं सफलं प्रकुर्वते ॥ त्वत्तोषणजायते
 भाग्यमाजंते तेषां सुदैवैरविभोगगम्यं ॥ ४६ ॥ पुनस्तुतिं प्रपन्नो वि
 श्वसारस्तोत्रैरुदारैः कुलयोगप्रताः ॥ त एव धन्याः परमार्थ

५

७३

रूपिणी कायवीज प्रभावां कणस्वीजां परमार्थसंज्ञां त्वां विश्वयो
 निंशरं प्रपद्ये ॥ ३८ ॥ वैश्वानरस्त्री सहते नरेवी श्रीमंत्राजेन
 विराजमानां ॥ सर्वार्थधात्री परमां वाक्त्रां त्वां विश्वयो निंशरं
 प्रपद्ये ॥ ३९ ॥ त्रिकोणपंचार पुमप्रभावां बहुकोणमिश्रां मूर्ध्नि
 शरपुक्तां अक्षयचक्रादिनिवासभूतां त्वां विश्वयो निंशरं
 प्रपद्ये ॥ ४० ॥ पुनर्दशरदितयेन पुक्तां पंचरकोणां कितभृगुहाच
 यत्राधिव्यासं प्रविपेत्ररूपां त्वां विश्वयो निंशरं प्रपद्ये ॥ ४१ ॥
 संभावितां सर्वधात्यां सगम्यां सर्वस्वरूपां प्रविपेत्रसेमां ॥ सर्वा
 क्षरत्यास्वशां वारिष्ठां त्वां विश्वयो निंशरं प्रपद्ये ॥ ४२ ॥ सहासि

७३

जेत ॥ ३३ ॥ नृविस्वाच ॥ एवमुक्तावबोदेवोत्तूलीमासिपोत्तमा
 इति श्रीदेवीसूक्तं संपूर्णम् ॥ अथ सखितिसूक्तं लिख्यते ॥ अथ जलिसं
 मादाय हरिः शोवाचाविवशकृत ॥ ३४ ॥ हरिरुवाच ॥ वरावरेषां ज
 गदादिभूतानां महासदां त्सीधरलीधराणां ॥ अनादिमादं परमार्थ
 रूपानां विश्वयोनिं शरणं प्रपद्ये ॥ ३५ ॥ एकामनकां विविधां सु
 कार्यमुकारिणीं सदसद्विणीं च ॥ रूपामरूपोचशिवां शिवप्रस
 तां विश्वयोनिं शरणं प्रपद्ये ॥ ३६ ॥ सर्वाश्रमां सर्वसृगन्तिवासां श्री
 मन्महलक्ष्मिमतानां देवो ॥ शक्तिस्वरूपोचशिवस्वरूपोत्वावि
 श्वयोनिं शरणं प्रपद्ये ॥ ३७ ॥ कामानधाधिमाधिकं सभूताहो

५.
७३

मंत्रज्ञानेदप्रदायकं ॥ २७ ॥ श्रीदेववाच ॥ सुत्यानयाचतेब्रह्मन्
भक्षतोषसमन्विता ॥ स्तुतास्मिन्नीपतादेववरं संतोषकारकं ॥ २८ ॥
ब्रह्मोवाच ॥ तद्वयेमतोदेवीदृढंभवतुसर्वदा ॥ एषश्ववरःसा
क्षाऽतमोवीपतेमया ॥ २९ ॥ स्वसक्तं चापिदेवकीर्तिजोद्विंविधी
यतां ॥ येनकार्याणि सिद्धंति साधकानांमहात्मनां ॥ ३० ॥ श्रीदेव
वाच ॥ सर्वदातेमतोदेवीकुलधर्मसुपूजिते दृढंभवतुसक्तं च
प्रसादान्मपरंतप ॥ ३१ ॥ सर्वसिद्धिप्रदं चासुपरमानेददायकं
विनासक्तं पठेद्यस्तुस्तान्मप्रशतीति च ॥ ३२ ॥ माहगाभीशवि
ज्ञेयो नरकावाप्ततत्परः ॥ ममैवात्तापराधेन ब्रह्म ब्रह्मभातिर्व ॥

७३

किं त्वं ब्रह्म विद्या विष्णो वरे शिवो ब्रह्म शक्तिं शरणां प्रपद्ये ॥ २२ ॥ सु
क्तं वेदं सुभगा सरस्वती प्रातश्चमया हूकाले च सायं ॥ पठन्ति यो
श्रद्धया पूतचित्तास्ते भगवतो देसहस्रं लभन्ते ॥ २३ ॥ न तेषां कचो नि
नद रिद्रतो च ध्यात्मादिचाये न च संलभन्ते ॥ त एव धृत्या श्रुत
एव शृणुः सर्वत्र मासं भवन्ती हन्ते श्रीं ॥ २४ ॥ पदं प्राणं विरजं सु
धाम पतत्त्वभूतं त्रयाणां ॥ तेषां पुनर्वन्ति प्रकटप्रभावांस्त्वं सर्व
पानि शरणां प्रपद्ये ॥ २५ ॥ अथि ह वाच ॥ सुत्यान प्राविदवाण्या
सर्वसारस्वरूपया ॥ प्रसन्ना देवदेवेशी महापूर्वी सरस्वती ॥ २६ ॥
आविर्भूत्वा महादेवी ब्रह्म तौषेककारिणी ॥ उवाच वचनं दि

५.

७१

अनेतार अने भू अने जलं च ते ते ज अने वा पु अने ओ सं च ते श दू अ
 ने रूपं च ते र स अने गं ध अने प्रा ण अने वा न अने आ न अने उ दा
 न अने स मा न अने ना ण अने क म अने क के ल अने दे व द न्त अने
 ध तं ज य अने भू ता त्मा च ते ता ता त्मा च ते ह वी त्मा च ते स म चित
 त्वे ये व वि नि वि ष तं ॥ १८ ॥ य दा न चो डं भ व ना नि जी वा ना ह न
 वि स्म र वि प र्क ती शः त चे श्व रा ना वि स दा शि व अ त्व मे व चा सी दि
 ति चा वि ष्या ॥ २० ॥ का लं ह व मे वा सि ज ग त्र या णां स्व भा व वी र्यो दि कं
 य तं त्व ॥ त्व मे व वि श्वे व र मा त्मा श क्तिः त मा मि ते वा द पी ठं स र स
 ती ॥ २१ ॥ त्वे वे द वा णी ना रि व ल अ वे द स्त्वे स ॥ द श क्ति अ त था र्थ श

७२

श्रीकनकव्याकिलशभयाचन्यासेरमीभिः वतितो विशंभुः ॥ १३ ॥ प्रवेण
 होमात्सकलार्थसिद्धिः सुकिंशुकेर्वागविसिद्धस्येत् ॥ सहायसूर्य
 रणमानिवासः सुपाशसनाचिवयेदसिद्धः ॥ १४ ॥ नचावतेमाहिमा
 नवदामिसरस्वतीप्रायतेलोकमध्ये ॥ जानति किंबुदुदाभूमितोय
 जडावयं ब्रह्महरीशसुराः ॥ १५ ॥ तथैववाचावयसंवदामोजिद्राव
 शक्त्यातथैवाचजीवाः ॥ पश्यामहेत्वाहिमातर्महेशस्यशानमसादा ॥
 त्वचिसंप्रताय ॥ १६ ॥ स्वादंविदामस्तवशक्तिर्योगागलीमहेतत्वशक्त्या
 महेश ॥ गच्छामहेतवशक्तिप्रभावादानंदप्रकाशवसन्तिवेषात् ॥ १७
 आत्मा मनस्त्वं त्वमेवासि देह त्वमेवैवं त्रिपंचतत्त्वाः ॥ त्वमेवैव
 विषयश्च सुखः पारावरे वा परमात्ममेव ॥ १८ ॥ राविश्रतेचंद्रमा

५.

७०

द्योतितकंठहारभागेकलभ्यां परकीयवज्रां ॥ ८ ॥ श्रीकंठशक्तित्रय
 शोभमानां दशरतूर्येण कृतानुरूपं ॥ पंचारवा सोभत भृगुहारं
 सरस्वती त्वं प्रणमामि देवी ॥ ९ ॥ कलात्ममंजु मधकोटिनाशं वि
 हारयेत्तां विमलैकशोभां ॥ स्वच्छवदातीं स्फटिकानुरूपं सरस्वती
 त्वं प्रणमामि मातः ॥ १० ॥ तच्छामिकायेः परमैषा विजैरमारमो गी
 वरदाभदत्तः ॥ बीजैरमीभिः कापदीजपुंक्तं ली पुष्पामश्रमिति
 मैत्रराजः ॥ ११ ॥ एकैकैकेन च पुष्पकेतछाभ्यामथैकेन तथैव
 शेषैः करंगह्वृत्तिः परमात्रमाद्यं निहंति वाकानि च साधकां
 १२ हृदयैश्चैव लयात् सत्याविधात्पद्याचतयेव वाचा

७०

दनः ॥ २ ॥ दृष्टुं भविता हतं दासं देवकं टकं ॥ आजगुः परमा
 नंदं ब्रह्माविष्णुमहेश्वरः ॥ देवीसुतिं समादाय गतेनालक्ष्य संपु
 तः ॥ आतामादाय देवेशः कर्तुं दर्शनमादरात् ॥ ४ ॥ वदं जलिः ॥ ७ ॥
 सदा तुष्टुः क्रमशः ॥ शिवां ॥ लोकां च हितायी ॥ देवीसुताति
 याविवाय ॥ ब्रह्मासरस्वतीसंस्कृतमीसुतं जनार्दनः ॥ सुतं तथा
 महाकात्याः शंकरः स्वयमब्रवीत् ॥ ६ ॥ ब्रह्मावाच ॥ आजो गुरा
 णममरां सनातनी चतुर्भुजां पुस्तकमक्षधारिणीं ॥ वराभया
 म्यं मनुष्याभिहस्तं नमामि ते जायजटाविताश्रिती ॥ ७ ॥ सरस्व
 ती त्वामनुनौमि वाचं वाचप्रदा हंसवराधिरुढीं ॥ मुक्तमणि।

६८

३०

१०० चत्वनमाहात्म्यं जयंतथा ॥ विसर्जितं न जानामि चंडिके त्वं त
 मस्वमे ॥ १४ ॥ कामेश्वरिजगन्मातः सच्चिदानंदविग्रहे ॥ गृहाणा
 र्चामिमोसर्कप्रसीदकरुणातिथेः ॥ १५ ॥ गृह्यातिगुह्येण श्री
 त्वं गृहाणा सत्कृतं जयं ॥ सिद्धिर्भवतु मे देवि त्वत्प्रसादात्त्वपि स्थि
 ता ॥ १६ ॥ इति श्री मार्कंडेय उपासनामावर्णिकसत्त्वतश्च श्रीदेवीमाहात्म्य
 देवीपूजाचमार्गध्वनिनीमसंप्रदायाध्यायः ॥ १७ ॥ अथ देवीसत्त्वलिखित
 नागमावाचा ॥ मुने कथय सर्वतभूयः किंचिदनुत्तमं ॥ तत्त्वमेत
 त्सर्वस्य येन साद्विरकाप्यते ॥ १ ॥ सधिरुवाच ॥ भूय शृणु मूला
 भागदेवीमाहात्म्यमुत्तमं ॥ विना येन तव व्यापंति जीवा न्ययनं

६८

अष्टौ च दिक्पालः पूजा क्षेत्रस्य मंडले ॥ वाहनं पूजयेद्देव्या धृतं येन चरा
 चरं ॥ ७ ॥ पंचप्रणवसंयुक्तां तामंशीं चैव पूजयेत् ॥ ८ ॥ स विरवाच
 मां कंडेयपराणे कंदेवी माहात्म्यमुतं ॥ यः पठेच्छुणुयाद्रक्षानस्य
 मुक्तिर्न संशयः ॥ ९ ॥ अज्ञानादिस्मृतेभ्यो तां येनूत माधवं कुरुते
 विपरीते तु तत्सर्वं तमस्ववरमेष्वरी ॥ १० ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं
 भक्तिहीनं सुरेश्वरि ॥ यस्तु तां स मया देवितस्मान्नं वरदा मवा
 ॥ ११ ॥ यस्यास्त्याचता मोक्षा तपो यत क्रियादिषु ॥ तत्संपूर्णं
 तं पातु प्रसादात्परमेश्वरि ॥ १२ ॥ यदक्षरं यदप्रदं स्वरं मंजनं व
 र्जितं ॥ तत्सर्वं तमया तं देवि प्रसीद परमेश्वरि ॥ १३ ॥ आवाहनं च

५
६८

यथाहोमवाग्विमन्त्रयौदोमहात्म्यमन्तरहस्यनामवाङ्मोक्षायाः ॥
॥ १ ॥ अथ ब्रह्मवाच ॥ क्रमेण पूजयेद्देवीं पूज्यावावा मन्ददिशो ॥ मध्ये तु पू-
जयेद्देवीं मातामहिताय वै ॥ १ ॥ रजोमूर्त्या चित्तो लक्ष्मीतामस्त-
कशिनी ॥ सत्त्वमूर्तिर्देवोत्तानमिति पूजा विधेः कलं ॥ २ ॥ रजोमंड-
लजा देवी चतुर्हस्तां वृजासना ॥ आदिप्रणवसंयुक्ता पूज्या चैव प्रपत्न-
तः ॥ ३ ॥ तमोमंडलजां देवीं चण्डिकं परमेस्वरीं ॥ अक्षामयसंयुक्तां
पूजयेत्तविचक्षणः ॥ ४ ॥ सत्त्वमंडलजां देवीं तानमूर्तिशुभारतिः
गुरुप्रणवसंयुक्ता देव्याः पूजोत्तकारयेत् ॥ ५ ॥ पूजाग्रे पूजयेच्चैव त-
तस्तन्मिथुनत्रयं ॥ प्रथमं पूजयेत्कूर्तं पूजयेद्दृढिकाष्टकं ॥ ६ ॥ पूज्या

विशाललोचनानारीपीतोन्नतपयोधरान् ॥ वेदसासं वडमरुं शरः
 पात्रं च विधत्ते ॥ १८ ॥ एकवीर्यकालरात्रिः सवोक्ता कामदास्तुतिः ॥
 तेजोमंडलदुर्दणभ्रामरीचित्रकोतिभक्त ॥ २० ॥ चित्रानुलेपनाद्वी
 चित्राभरणभूषिता ॥ चित्रभूमरपाणिः सामहामारीतिगीयते
 २१ ॥ मेधाप्रतापयाश्रयाधारणाकांतिरेव ॥ भजंतिसुवत्तानि
 त्वंचंडिकामानवस्य ॥ २२ ॥ इति ते मूर्तये देव्या व्यातावसुधाधि
 पा ॥ जगन्मातुश्चंडिकाया कीर्तित्ता कामधेनवा ॥ २३ ॥ इंदरहस्यं पर
 ममनिर्वीच्य कंचित्त्वया ॥ आरणांतं दिव्यमूर्तीनामभीष्टकलादाय
 कं ॥ २४ ॥ देवीतोचततः सर्वगुह्यादुत्तरं वरं ॥ २५ ॥ इति श्रीनारिकेल

५०

गमं १० ॥ इमो यः पूजयेत्तस्यासम्प्राप्तिश्चराचरं ॥ अधीय य इमं नित्यं
 रक्तदंष्ट्रावपुस्तवं ॥ ११ ॥ तं सा परिचरेद्देवी पतिं प्रयमिवोगना ॥ शाकं भरी
 नीलवर्णी नीलोत्पलविलोचना ॥ १२ ॥ गंभीरनाभिस्त्रिवली विभूषितनू
 दरी ॥ सुकर्कशसंमोतुंगदृत्रवीनघनस्तनी ॥ १३ ॥ सुहृदिनीली मुखदंष्ट्री
 कमलकमलालया ॥ पुष्पपल्लवमूलादिपलाट्यंशकसंचयं ॥ १४ ॥ काम्या
 नंतरसैयुक्तं दुर्लभं तु जरापहं ॥ कार्मुकचसुरक्तीति विप्रती परमेश्व
 री ॥ १५ ॥ शाकं भरी शताक्षी सा सैव दुर्गा प्रकीर्तिता ॥ उमागौरी सती चंडी
 कालिका सा च पार्वती ॥ १६ ॥ विशाका ६४६ मनीसमन उरिता फला
 शाकं भरी सुबेध्यायन जयतं पूजयन्ममत् ॥ १७ ॥ अतपानश्रेणीं
 मन्त्रवानरस्तान्वहन् ॥ भीमाय नीलवर्णी सा दंष्ट्रा दशनभासुरा ॥ १८

६७

कमां बुजासना ॥ ३ ॥ या देवता देविकातामदेवी प्रोक्ता मया न घ ॥ तस्मात्
 रूपं वदामि शृणु सर्वं भयापहं ॥ ४ ॥ यच्छ्रुत्वा सर्वपापेभ्यो मुच्यते ना
 त्र संशयः ॥ रक्तांबर रक्तमाला रक्तसर्वांग भूषण ॥ ५ ॥ रक्तापुष्पारक्तने
 तार रक्तकेशातिभीषण ॥ रक्तीक्षण नारा रक्तदशनारक्तदंष्ट्रिका ॥ ६ ॥
 पतिं नारी चानुरक्ता देवी भक्तं भजे जतं वसुदेवविण्मालासुमेरुपु
 गलस्तनो ॥ ७ ॥ दीर्घलंबावति स्थूलोतावती वसनो रमो ॥ कर्कशावति
 कान्तो तोसवीनेदप्योति धी ॥ ८ ॥ भक्ता संयायये देवी सर्वकामदु
 घोस्तनो ॥ खड्गपाशं च सुसलं लोपुलं च भर्तिसा ॥ ९ ॥ आरमातारक्त
 चा मुंडा देवी योगेश्वरीति च ॥ अनया व्याप्तमखिलं जगत्थावरजं

३
६६

३६ प्रपतां प्रोजलिभूतिप्रणम्यातेषां चात्मनि ॥ सुचिरं भावयेदीशां चंडिकां
तन्मयो भवेत् ॥ ३७ ॥ एवं यः पूजयेद्भक्त्या प्रत्यहं परमेश्वरी ॥ भक्ता भोगं य
था कामं देवी सा पुण्यमाप्नुयात् ॥ ३८ ॥ यो न पूजयेत्तमस्या चंडिका भक्त
वत्सला ॥ भस्मीकृत्यानि पुण्यानि ति दहेत्तस्मीश्वरी ॥ ३९ ॥ तस्मात्पूज
य भूपाल सर्वलोकमहेश्वरी ॥ यथा कृतं न विधानेन चंडिका सुरवमास
सि ॥ ४० ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णिके सत्सत्तरं श्रीदेवीमाहात्म्ये वैष्णवका
ण्डसंज्ञासप्तचरणध्यायः ॥ १५ ॥ अविस्वाच्या नंदभगवती नाम प्रथमविष
तिनंदजा ॥ सा सुता पूजिता नित्यं वशीकुर्यात्तु गत्रयं ॥ १ ॥ कतकोत्तम
कांतिः सा सकांतिकनका वरा ॥ देवी कतकवर्णा भा कतकोत्तमभूषणा
२ ॥ कमलां कुशयोशद्वैरलं कृतचतुर्भुजा ॥ इंदिरा कमलालक्ष्मी सा श्रीर

६६

मन्त्रितैः ॥ २८ ॥ वामभागे प्रतो देवादि नक्षत्राणि महांसुरं ॥ पूजयेत्तद्विष्णुं
येन प्राप्स्यति पुण्यमीप्सया ॥ २९ ॥ दक्षिणे परतः ॥ संहंसमग्रं धर्ममीश्वरं
वाहनं पूजयेद्देवाधत्तं येन चराचरं ॥ ३० ॥ ततः कृतं जाति भक्तिस्तु
वीत चरितैरिभिः ॥ कुर्यात्तु सत्त्वं नंदीमां सत्त्वामेकाग्रमानसः ॥ ३१ ॥ ए
केन वामरूपेन नैकेनैतरेण परिहृ ॥ चरितार्धं न च जयेज्यं विदुमवा
पुयात् ॥ ३२ ॥ स्तोत्रमंत्रैस्तु वीतेषां यदि वा जगदंविता ॥ प्रदक्षिणानम
स्कारां कृत्वा भूषितं जलैः ॥ ३३ ॥ तस्माद्यजेज्जगद्धात्रं मुहुर्मुहुरतं प्र
तः ॥ प्रतिश्लोकं च जहुयात्पापसंतिलसर्पिणा ॥ ३४ ॥ जहुयात्स्तोत्रमंत्रै
र्वीचेडिकापैशुभां हविः ॥ भूमौ नाम वदेदेवीं पूजयित्वा समाहिताः

५
६५

धियः २१ ॥ दशातनाचाष्टभुजा दक्षिणे त्रयोस्तदा ॥ कालमस्तु च संश्रुता
सर्वीरिष्टप्रणांतये २२ ॥ पंचाक्षाष्टभुजा पूजा संभासरतिवार्हणी ॥ नचा
स्याशक्तयः पूजास्तदा रद्विनायको २३ ॥ नमो देव्या इति स्तोत्रं महा
लक्ष्मीसम्बन्धयेत् ॥ अथ तारत्रयाचीर्यास्तोत्रं त्रैलोक्यदा श्रयः २४ ॥ अथ
दशभुजा चैषा पूज्या महिषमर्दिनी ॥ महालक्ष्मीर्महो काली सेव प्रोक्ता
सरस्वती २५ ॥ ईश्वरी गुणवापातां सर्वलोकमहेश्वरी ॥ माह्यो तं क
रीयेन पूजिता स जगत्प्रभुः २६ ॥ पूजयेज्जगतां धात्री चंडिकां भक्तवत्स
लां ॥ अर्घ्यादिभिरलंकारैर्गंधपुष्पैस्तथा तमैः २७ ॥ धूपदीपैश्च नैवेद्येना
नाभलसमान्वितैः ॥ रुधिराक्तैर्नवलितानां स न सरयान्वप २८ ॥ प्रण
माचमनीयेन चंदनेन सुगंधिता ॥ सकर्षरेष्वतां वृत्तेर्भक्तिभावस
द्भ्य

१३॥ गोपीदेहात्समुद्भवाद्यासत्वेकगुणाश्रया॥ सादात्सरस्वतीप्राक्कसुभासु
 रानवार्हृणि॥ १४॥ ददौवाष्टभुजावाणसुसुलेष्टलचक्रभृत्॥ शंखंघंटांतां
 गुलेचकार्मुकं चसुधाधिय॥ १५॥ एषासंहरजिताभक्त्यासर्वतत्त्वंप्रपद्यते
 निसुंभमथनीदेवीसुंभासुरानिवार्हृणि॥ १६॥ इत्युक्तानिखरूपाणिमू
 र्तीनांतवपार्थिवः॥ उपासनेजगन्मातुः॥ एवमशंनिशमय॥ १७॥ महा
 लक्ष्मीर्पदाश्रयामहाकालीसरस्वती॥ दक्षिणेतरयोःसद्योविष्टेनामिषु
 नत्रयं॥ १८॥ विरंचिस्त्वनयामध्येरुद्रोर्गर्भेचदक्षिणे॥ काम्येनक्ष्मा
 हवीकेशवरतोदेवतात्रयं॥ १९॥ अष्टादशभुजामध्येकामेचास्याद
 क्षानता॥ दक्षिणेष्टभुजालक्ष्मीर्ब्रह्मण्याद्यापथाक्रमं॥ २०॥ पूर्वादि
 दलतःपूज्यास्तोगाद्यष्टभैरवाः॥ अष्टादशभुजाचैषाषदाश्रयानरा

ॐ या विभर्ता इत्यथा ॥ त्रिगुणसामहालक्ष्मीः साक्षात्महिषम
र्दनी ॥ ७ ॥ श्वेतानना नीलभजा सुश्वेतस्तनमंडला ॥ क्रमधारा क्रपा
वनीलजंघा हरमदा ॥ ८ ॥ स्वचित्रजघना चित्रमालंवरविभूषणा
चित्रानुलेपनाकांतिरूपसौभाग्यशालिनी ॥ ९ ॥ अष्टादशभुजा चैषा
सहस्रसंभुजा सती ॥ आयुधात्यत्र वल्लभे दक्षिणधः करकृमात्
१० ॥ अक्षमालां च कमलं काले सिकुलिंगदा ॥ चक्रं त्रिशूलपर
शुः शंखो घंटा च पाशकः ॥ ११ ॥ शक्तिर्दंडश्च मचापं ध्यानपात्रकमं
डलः ॥ अक्षरुतभुजा मोमिताय धैकमलासना ॥ १२ ॥ सर्वदेवमयी मी
रामहालक्ष्मी मिमांसाय ॥ एजयेत्सर्वलोकानां सदेवानां प्रभुमजित

श्रीदेवीमाहात्म्ये शोधनकर इत्यं नाम वतुर्दशोऽध्यायः ॥ १० ॥ अथ विरवाच ॥
 त्रिगुणात्मसमीदेवी सा त्विक्रीया त्रिधो दिता ॥ सा शर्वी चेंडिक भुगी भद्रा
 भवती नृप ॥ १ ॥ योगातिशं हरे रुक्म महाकाली तमो गुणा ॥ मधुकैट
 मना शार्धं पातुशं वावुजा सना ॥ २ ॥ दशवक्त्रा दशभुजा दशबाहो जन
 प्रभा ॥ विशलया राजमाना त्रिशङ्खा चतुर्भुजा ॥ ३ ॥ सुरदश नदं दृ
 सा भीमरूपा विविभ्रमा ॥ रूपसोभाय कांतीनां सा प्रतिष्ठा महाप्रिया ॥
 ४ ॥ त्रिज्जवाणा गदाभूज शंख चक्र कपाल भूत ॥ पवित्रं कर्म कंशी शं
 निश्चान्त दुधिरं ददौ ॥ ५ ॥ यथा सा वै सखी माया महाकाली दुस्त्य
 या ॥ आराधिता वशी कुर्यात् पूजा कर्तुं श्रमा चरं ॥ ६ ॥ सर्वदेव शरीरे

५-

६३

वेदीसुंदरीशुभगाशुभा ॥ २४ ॥ एतापुवतपःसद्यःपुस्तवत्वंप्रयोदरे
 चक्षुषं तोनुपपंतिनेतदेतद्विदोजताः ॥ २५ ॥ ब्रह्मणेप्रददोषत्तीर्ण
 हलक्ष्मीनृपत्रयी ॥ ह्रायगौरीवरदंवासुदेवायचक्षिणे ॥ २६ ॥ सत
 यासहसंभूपविरिंक्षीमजीजनत् ॥ विभेदभगवान् ॥ २७ ॥ सत
 सहवीर्यवान् ॥ २८ ॥ मध्येप्रदानादिकार्यंजातमभून्नृप ॥ महा
 भूतात्मकेसर्वजगत्स्थावरजंगमं ॥ २९ ॥ प्रोक्षयालपामातन्त्रत्वा
 सहकेशव ॥ महालक्ष्मीमहाभोजजगत्सर्वमवीक्ष्यसी ॥ ३० ॥ निरा
 कारचक्षुःकपासवनातामिधानभूतनामंतरैर्निरूप्यमानाया
 नायेतकेनचित् ॥ ३१ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणसौवर्ण्ये मन्वन्तरं

६३

ॐ सो कमलाननो ॥ १० ॥ ब्रह्मन्विधि विरिंचेति धातारि त्याह नंतरं श्री
वने कमले लक्ष्मी त्याह माता स्त्रियं च तं ॥ १० ॥ महाकाली भारती मि
थुने सज्जतां सुह ॥ एतयो रवि रुपाणि नामानि च ब्रह्मसिते ॥ ११ ॥ नी
लकंठं रक्तवाहुश्वेतांगं चंद्रसेतुवरं ॥ जतया मास प्रखं महाली सि
तं प्रियं ॥ २१ ॥ सरस्वती शंकरः स्यात्कवदी च त्रिलोचनः ॥ त्रिधा
विद्या कामधेनुः सा श्रीर्भाषा दत्ता स्वरा ॥ २२ ॥ सरस्वती प्रियंगो
री रुसं च प्रखं नय ॥ जतया मास नामानि तयो राचि ब्रह्मसिते
२३ ॥ विश्वरूपो रूपाक्षो वासुदेवो जनार्दनः ॥ उमागो सती

५
६२

यामहाकालीमहामारीबुधात्तथा ॥ निद्रात्तस्माच्चैकवीरकालरात्रि
पुरतः ॥ १२ ॥ इमानित्तवनामानिप्रतिपाद्यानिनेमया ॥ एभिः क
र्माणिनेतात्वायोधीनेशूनेसुखं ॥ १३ ॥ तामित्तक्रामहालक्ष्मीखरु
वंपरमंनृप ॥ सत्वारोयतानिभुङ्क्तेनृगुणैर्नृप्रभोददौ ॥ १४ ॥ अक्षमा
लंकुशधरावीरणधस्तकधारिणी ॥ सावभूववरातारीनामान्यहो
चसाददौ ॥ १५ ॥ महाविद्यामहावाणीभारतीभास्वरसती ॥ आ
र्षीब्रह्मीकामयेनुर्वेदगर्भीचधीश्वरी ॥ १६ ॥ अथोवाचमहाल
क्ष्मीमहाकालीसरस्वती ॥ पुत्रो जनपितांदिभ्योमिषुनेस्वानुरूपतः
॥ १७ ॥ इत्युक्तातेमहालक्ष्मीसप्तर्जमिषुनेस्वयं ॥ हिरण्यगर्भोहचिरोस्त्री

६२

दाखडुं पानपार्कचविभ्रती ॥ नागलिंगं च योनिं च विभ्रती नृपमर्द्ध
 जि ॥ ५ ॥ तप्तकांचनवर्णाभा तप्तकोचनभूषणा ॥ शृंगं तदखिलं लेखन
 परपामासते जसा ॥ ६ ॥ शृंगं तदखिलं लोकं विलोक्य परमेश्वरी ॥ र
 भाररूपमखिलं तमसो केवले नहि ॥ ७ ॥ साभिन्तां जनसंकाशां दृष्ट्वा
 चित्तवशानना ॥ विशालं लोचनान्तरीव भवतनुमध्यगा ॥ ८ ॥ खड्ग
 वात्रशिरःखेटैरलंकृतचतुर्भुजा ॥ कबंधा हाशिरसः विभ्राणां हि
 शिरःस्रजं ॥ ९ ॥ सा प्रोवाच महालक्ष्मीतामसीप्रमदात्तमं ॥ नामकर्म
 वमेमातर्देहितुभ्यां न मोक्षतः ॥ १० ॥ ता प्रोवाच महालक्ष्मीतामसीदि
 यलोचनो ॥ द्वातितव नामानि पातिका मीणिता निने ॥ ११ ॥ महामा

५. भवत्तु ॥ शिवा दूत्याश्च माहात्म्यं वधः सुभानि सुभयोः ॥ रक्तबीजवध
शैव सर्वमेतच्चोपितं ॥ २॥ इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावलिखिते
नंतरं श्रीदेवीमाहात्म्ये सुरचक्रवर्त्तनो नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥ ३
इत्यथ ॥ राजावाच ॥ भगवन् वतारामे चंडिकायास्तु पोदिताः ॥ एते कां
प्रकृतिं ब्रह्मस्रधानं वक्तुमर्हसि ॥ १॥ आराध्यं पत्न्या देव्याः स्वस्यै
यनवेदिज ॥ विधित्वा त्रिहिसकलं घणावत्प्रणतस्य मे ॥ १॥ अवि
हवाच ॥ इदं रसं परमं मन्तारं येन प्रवदते ॥ भक्तो मिति मम किंचि
त्तवावाच्यं नराधिप ॥ सर्वस्याद्या महं लक्ष्मीस्त्रिगुणधरं मे च
री ॥ लक्ष्मालक्ष्मस्वरूपा सा आद्यकृत्स्नं अवस्थिता ॥ ४॥ मानुलंगग

१३ नमस्तुते नवतत्रभविष्यति ॥ मृतश्चमयः संप्राप्य जन्म देवादि
वसतः ॥ १४ ॥ सावर्णिको मनुर्नाम भवान्मुविभविष्यति ॥ वेश्य वर्य
त्वया पञ्चवते सत्रोभिवांछितः ॥ १५ ॥ तं प्रयच्छा मि सं हि ॥ द्यौतव
तानं भविष्यति ॥ साकेडे प्रउवाच ॥ इति दत्त्वा तर्प्य देवी यथा मि
लसितो वरं ॥ १६ ॥ वम्रवतर्हितः सद्यो भक्ता ताभ्यामभिष्टुता ॥ ए
वं पुत्रावरले च्छासुरयः सतराधियः ॥ १७ ॥ सूर्यो जन्म समाप्त
सावर्णि भविता मनुः ॥ सावर्णिकमिदं सम्प्रकृतं मत्वं तरं त्व
१८ ॥ तथा च देवी माहात्म्यं महिषासुरघातने ॥ उक्तं ताया च वैद
मासात एव तथा ह्वे ॥ १९ ॥ तथैव संभवो देवा वा पुंजा या यथा

मरुगां चक्रतुर्ध्वं ^लपृथक् पागितवणैः ॥ निराहरो यतात्मानो न
 मनस्वो समाहितो ॥ ८ ॥ ददतु सौवालं वैव निगमात्रा सुगुदितं
 एवं समासंधयतो हि निर्वर्धयतात्मनोः ॥ ९ ॥ वरिनुष्टाज्जा
 ज्ञं प्रत्यक्षं प्राह चोडिको ॥ १० ॥ **देववाच ॥** यत्प्राप्यते त्वया भूपतया
 च कुलनंदन ॥ १० ॥ प्रतस्तत्प्राप्यतां सर्वं वरिनुष्टाददामि ते ॥ मा
कंडय ॥ ततो वैभून्त्रको राजसमविभंशम्यजन्मनि ॥ ११ ॥ अत्र
 वचनिजं राजं हतशत्रुबलं बलात् ॥ सायि चैव सतो ज्ञानं वब्रु
 निर्विण्णमानसः ॥ १२ ॥ प्रमेत्यहमिति प्रातसंगविद्युत्तिका रकं
देववाच ॥ स्वतो हामिर्नृपते स्वयं प्राप्सते भवान् ॥ १३ ॥ हत्वारि

तस्यै॥ एवं प्रभावासादेवी यदेदं धार्यते जगत् ॥ १ ॥ विद्यातथैव किं
यते भगवद्विष्णुमायया ॥ तयोत्तमैव वैश्वेश्वरतथैवात्मविश्वे किं
नः ॥ २ ॥ मोह्यते मोहिताश्चैव मोहमेवं तिचावर ॥ तामुपैहि महा
राजशरणं परमेश्वरी ॥ ३ ॥ आराधितासैव नरणां भागस्वगायवर्गद
र्शकं देयं वाच ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरैः स नराधिपः ॥ ४ ॥ प्रणि
पत्य महाभागं तमुचिं संशितब्रुतं ॥ निर्विस्मयं तिममत्वेन राता वह
रणेन चः ॥ ५ ॥ जगाम सद्यस्तपसो सच वैश्वेश्वरं महाभुजे ॥ सेदं शीता
यमं वायानदीश्लिनसंस्थिताः ॥ ६ ॥ सच वैश्वेश्वरस्तपसतेषु देवी
सकृत् परं जपन् ॥ तौ तस्मिन् स्थिते देव्या कृत्वा मूर्तिं महीमयी ॥ ७ ॥

५।
५८

सैव काले महामारी सेव हृदि भवत्यजा ॥ स्थितिं करोति भूता नो मे
व काले मना तनी ॥ ३५ ॥ भव काले नृणां सेव लक्ष्मी वृद्धि मदा गृहे
सेवा भावे सदा लक्ष्मी विनाशो यो यजायेते ॥ ३६ ॥ स्तुता संपूजिता
पुष्पैर्धूपैर्गंधादिमिस्तथा ॥ ददाति वित्तं ७ त्रींश्वमातिं धर्मतया
शुभं ॥ ३७ ॥ इति श्री मार्कंडेय पुराणे सावार्तक मन्त्रे श्री देवी माहा
त्म्ये कालानुकीर्तितं नाम द्वादशोऽध्यायः ॥ अथ ध्याना ॥ सातर्जना
ऽम कमल कमला पताति श्री विसृ ह्कमल वासिनि विश्वमातः
दीरोदजे कमल कोमल गवगौरी लक्ष्मी प्रसीदत मतां सततं शरणे
॥ ३८ ॥ इति ध्याना ॥ ऋषि रवाच ॥ एतत्ते कथितं भूपदेवी माहात्म्यमु

५८

मिंघायादस्यववैरिणस्तथा ॥ २० ॥ दूरादेववता येनेसरत्तच्चरितंम
म ॥ **अथवाच्य** ॥ इत्युक्तासा भगवतीचंडिकाचेडिक्रमा ॥ पश्येतांम
वदेवानांतत्रैवोतरधीयन्ति ॥ २० ॥ तपिदेवानिरात्तेकास्वाधिकारस्य
थापरा ॥ यत्तभाभाभुजः सर्वचक्रवित्तिरुतारयः ॥ २१ ॥ जगद्धिध्वेसिक
तस्मिन्महोग्रेतुलविक्रमे ॥ निरुंभेचमहावीर्येणैवापातालमापयुः
॥ २१ ॥ एवंभगवतीदेवीसातिस्याविपनः पुनः ॥ संभयपुनरुत्तेभूपजग
तः पारपालनं ॥ २२ ॥ तथैतन्मोघेतेविश्वंमैवविश्वंप्रसूयते साया
चित्तायवित्तानंतवष्टारिद्विप्रयच्छति ॥ २३ ॥ व्यापंतयेतत्सकलं ब्र
ह्मांडंमनुजेश्वर ॥ महाकात्यामहाकाली महामारीस्वरूपया ॥ २४ ॥

रेणवा ॥ २० ॥ प्रीतिर्मक्रियते सास्मिन्नुक्चरिते श्रुते ॥ श्रुते हरति
 वावाति तया रोपं प्रयच्छति ॥ २१ ॥ रत्नां किराति भूते म्योजन्तां कीर्ति
 ने मम ॥ पुद्गुचरितं यत्ने दुष्टे दैत्ये न वहं ॥ २२ ॥ तस्मिन् श्रुते वैरि
 रुते भयं संन जायते ॥ पुष्पाभिल्लते यो र्पाश्च पाश्च ब्रह्मर्षिभिः कृता
 २३ ॥ ब्रह्मण्यच कृता पास्तु प्रयच्छति शुभां मतिं ॥ अरण्ये प्रातरवापि दा
 वाग्निपरिवारितः ॥ २४ ॥ दस्युभिर्गौरतः श्रुत्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः
 संरुद्रानुयातो वा वने वा वनरुस्तिभिः ॥ २५ ॥ राता कुड्रे न चातत्रा वंशो
 वं धगतो विवा ॥ आघूर्णतो वा वाते न स्थितः वाते महार्णवे ॥ २६ ॥ वा
 तसु चापि शस्त्रे संग्रामे भक्षदरुणे ॥ सर्वबाधा सुघोरा सुवेदनाभ्या
 द्वितो विवा ॥ २७ ॥ मरुतमैतच्चरितं नरो मय्येत संकटात् ॥ मम प्रभावा ५८

हात्मानपाचोत्पन्नयः शुभा ॥ पराक्रमेच उदेषु जायते निर्भयः ॥ १३ ॥
 न ॥ १३ ॥ रिषवः संतपेयाति कल्याणं चोपपद्यते ॥ नंदते च कुलं पुंसां
 माहात्म्यं मम शृण्वतां ॥ १४ ॥ शान्तिकर्मणि सर्वत्र तत्पादः स्वप्नदर्शने
 ग्रहदीडासु चोग्रासु माहात्म्यं शृणु पात्मनः ॥ १५ ॥ उवसती शुभे याति
 ग्रहदीडाश्वदाराणः ॥ १६ ॥ स्वप्ने च न मिदृष्टं स्वस्वप्नमुपजायते ॥ वा
 लग्रहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारिणः ॥ संघातभेदे च तृणं मे जीव
 रणमुत्तमं ॥ १७ ॥ दुर्वृत्तानां मणो धारणं वल्लहान्तिकारं परं ॥ रक्षो भूतविना
 शानां पठनादेव ताशनं ॥ १८ ॥ सर्वममेतत्माहात्म्यं मम सविधिकारि
 रकं ॥ वशुपुष्पाध्वपेज्जगद्धदीपैस्तद्योतनैः ॥ १९ ॥ इव प्राणां भोज
 नेहीनैः प्रादुर्गच्छेत्तद्वर्णं ॥ अत्येष्टविषयैर्भोजे प्रदत्तैर्वत्स

५.
५७

यो वाक्कदाचित्संभविष्यति ॥ ५ ॥ तस्मान्ममेतन्महात्म्यं पठितुं समा-
 श्रितः ॥ श्रोतुं च सदा भक्त्या परं स्वस्वयंतं महत् ॥ ६ ॥ उवसगीतं रा-
 वंस्तु महाभारी समुद्रवान् ॥ तथात्रिविधमुत्पातं महात्म्यं शमये-
 न्मम ॥ ७ ॥ यत्रैतत्पठ्यते सदा कृत्यमाद्यतने मम ॥ सदा नमो हिनो दामि-
 हात्रिध्वं तत्र मे स्थितं ॥ ८ ॥ बलिप्रदने पूजापामनिकार्ये सहोत्स-
 वः ॥ सर्वमेतत्स्वरितमुच्चार्य श्राव्यमेव च ॥ ९ ॥ जातताजानतावापि
 बलिं पूजां तथा कृतं ॥ प्रतीक्षिष्यामहं प्रीत्या बहिरहोमे तथा कृतं ॥ १० ॥
 शरत्काले महापूजां कुर्यात् ॥ यच्च बाष्पिकी ॥ तस्या ममेतन्महात्म्यं
 श्रुत्वा भक्तिः समन्वितः ॥ ११ ॥ सर्वबाधाविनिर्मुक्तो धनधान्यसमन्वि-
 तः ॥ सनुष्यामस्य सादनं भविष्यति न संशयः ॥ १२ ॥ श्रुत्वा ममेतन्मा ॥ ५७

अथ ध्यानं ॥ यो द्वादशार्कपरिमण्डितमूर्तिरेकासंहासनास्थितिम
 सुरगैर्वर्त्ताच ॥ देखीमनाख्यजतमीश्वरतांप्रपन्तांतो नो मिभावि
 उर्वीवरमार्थराजी ॥ १२ ॥ इति ध्यानं ॥ देववाच ॥ एभिस्तवे श्रमो न
 संतोष्यते पः समाहिताः तस्याहं सकलां वाधां नशायिष्याम्यहं
 सयं ॥ १ ॥ मधुकैटभतां च महिषा पुरघातनं ॥ कीर्तिचिह्नं तिपेत
 छद्मं संभनि संभयोः ॥ २ ॥ अष्टमी च चतुर्दश्या नवम्यां चैकचेत
 सः श्राव्यं तिचैव ये भक्त्या प्रसमासात्स्य मुत्तमं ॥ ३ ॥ न तेषां दुष्टं
 किंचिदुद्धृतं तस्या तचापदः ॥ भविष्यति सुदारिद्र्यं न चैव दुर्विषो
 जनं ॥ ४ ॥ शत्रुतो न भये न स्य दुःसुभ्यो वा न राजितः ॥ न शस्त्रा न लता

मिदुर्गीनारख्यं महासुरं ॥ ४६ ॥ दुर्गीदिवीति विख्यातं तस्मै नाम भविष्यति
 ७ तज्ज्वाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हि मां बले ॥ ४७ ॥ इति मत्तयिष्यामि मु
 नीनां प्राणाकारणात् ॥ तदा मां उनयः सर्वे स्तेष्वंस्यान् प्रमूर्त्य यः ॥ ४८ ॥ भो
 मा देवीति विख्यातं तस्मै नाम भविष्यति ॥ यदा रूपं कृत्वा लोको महाबा
 धो करिष्यति ॥ ४९ ॥ तदा हं भ्रातरं रूपं कृत्वा संमिष्ये पव ह पदं ॥ त्रैलोक्यं
 गृह्णाथी यवधिष्यामि महासुरं ॥ ५० ॥ भ्रातरिति च मां लोकास्तदा
 स्ताप्यन्ति सर्वतः ॥ इत्थं यदा यदा वा द्यादा तज्जात्या भविष्यति ॥ ५१ ॥ त
 दा तदा वती यी हं करिष्यामि संक्षयं ॥ ५२ ॥ इति श्री मार्कंडेय पुराणे सा
 विते च मन्वन्तरं श्री देवी माहात्म्ये नाम पञ्चमोऽध्यायः ॥

जी ॥ ३२ ॥ पुनरप्यतिसरेण रूपेण पृथिवीतले ॥ अथ तौ पहाति ध्यामि
 वेप्रचितां श्रद्धां तवा ॥ ४० ॥ भद्रं यत्पाषाणानुग्रहे प्रचितात्महासुरा
 न् ॥ रक्तदंता भविष्यंति दाडिमी कुसुमोपमाः ॥ ४१ ॥ ततो मां देवता स्वर्ग
 मर्त्यं केचमातवाः ॥ सुवेतोऽहं रघुंति सततं रक्तदंतिको ॥ ४२ ॥ भ
 यश्च शतवारिक्यामता वृषा मत्तं भसि सुनिभिः संस्तुता भूतो संभ
 विष्याम्यथोतिजा ॥ ४३ ॥ ततः शतेतनत्राणो निरीक्ष्यामि यत्पुन
 न् ॥ कीर्तिष्यंति मनुजा शतादीमिति मोततः ॥ ४४ ॥ ततो ह माखिलं
 लोकनात्मदहसं दुवैः ॥ भरिष्यामसुरास्तो कैरावृष्टैः प्राणधारकैः
 ३५ ॥ शकं भरीति विष्णो तं तदा यस्याम्यहं भुवि ॥ तत्रैव च वधिष्या

5.
५५

अथापेत्वयिभक्तिनम्रा ॥ ३३ ॥ देविप्रसीदपरिपालयनोरिभीतेतिस्त्वं
 यथासुरवधादधुनैवसद्यः ॥ वापातिसर्वजगतां प्रशमन्तपाशुमुत्पात
 पाकजतितांश्चमहोपसर्गात् ॥ ३४ ॥ प्रणतातां प्रसीदस्त्वं देवि विधातिह
 रेणा ॥ त्रैलोक्यनासितामीडुल्लोकाणां वरदा भवः ॥ ३५ ॥ **देववाच ॥** वर
 दाहंसुरजणावरं यत्नतस्तच्छ्रया ॥ तवृणध्वं प्रघृष्टानिजगतामुपकार
 कं ॥ ३६ ॥ **देवाहुर्वा ॥** सर्वबीधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्यातिलेखरी ॥ एवमेव त्व
 याकार्यमस्मद्विनाशनं ॥ ३७ ॥ **देववाच ॥** वैवश्वतंतरेहस्त्रिधा विं
 शतिमेतुगे ॥ संभोजितुं भवेवात्पातयत्यंते महासुरो ॥ ३८ ॥ मेदजावग
 हजाता यशोदागर्भसंभवा ॥ ततस्तौ नाशयिष्यामि विंध्याचलनिवासि

५५

रास्यवसावेकचर्वितस्तोकोज्ज्वलः शुभापरवद्भाभवतुचंडिकेत्यो नतावये ३८
रागा नक्षत्रा नुवहंसितुष्टा रुष्टा नु कामात्सकलानुभीष्टान् त्वामश्रिता तौ
तवियन्नराणां त्वामाश्रिताश्चाश्रितो प्रयाति ३९ एतत्सूतं यत्कदने त्वया
द्यधर्मद्विषो दधिमहासुराणां रूपैरेतौ केवहुधात्मभूतं कित्वा विकते
त्यकरोति कात्या ३० विद्यासुशस्त्रं विवेकदीपेष्वाद्येषु वाक्येषु च का
त्तददत्या ममत्वगतेति महोदिकारे विभ्रामपत्य तदतीव विन्ध्यं ३१
रत्नांसि यत्रोग्रविष्णोश्च तागा प्रसारयो दस्युबलातिपत्र दावानलो यत्र न
यास्मि मध्ये तत्र स्थिता त्वेपरिपासि विन्ध्यं ३२ विन्ध्येश्वरी त्वं परिपासि
विन्ध्यं विश्वात्मिकाधारयसीति विन्ध्यं विन्ध्येश्वरी भवती भवती विश्वा

३
५४

शिवदूतीस्वरूपेण हते दैत्य महाबले ॥ घोररूपेण महाशवेनाम ॥ १८ ॥ दंष्ट्रा
करालवदन्तशरीरमालाविभूषणो ॥ चामुंडेमुंडमथनेनारा ॥ २० ॥ लक्ष्मिस्त
जुमहाविद्यं श्रद्धेयश्चिखधे प्रभव ॥ महातत्रिर्महाविद्यनारा ॥ २१ ॥ मेघ
सख्यतिवरे भयतिष्ठामुवितामसे ॥ नित्येति त्वं प्रसदिशेनारा ॥ २२ ॥ सर्व
तः प्राणिपादोने सर्वतो दिशि शिरामुये ॥ सर्वतः श्रवणघ्राणनारा ॥ २३ ॥
सर्वस्वरूपे सर्वसे सर्वशक्तिसमावृते ॥ भयेभ्यस्त्राहिना देवि हर्जे देवि
तमोस्तुते ॥ २४ ॥ एतन्नेव दन्तसौख्ये लोचनत्रयभूषितं ॥ पातुतः सर्वभी
तिभ्यः कात्यायति नमोस्तुते ॥ २५ ॥ ज्वालाकरालमत्यग्रमशेषास्त्ररुद्धदन्ते
त्रिशूलपातुतो भीते भद्रकाली नमोस्तुते ॥ २६ ॥ हितस्ति दैत्यतेजांसिख
नता पूर्यो जगत् ॥ सायेदापातुतो देवि पापेभ्यो नः सुतानिवा ॥ २७ ॥ असु

५४

सर्वमंगलमंगलेशिवे सर्वार्थसाधिके ॥ शरण्ये सर्वकेशे गिरिनार ॥ ८ ॥
 विस्थिति विनाशनाशक्तिभूते सनातनि ॥ गुणग्राये गुणमपे नार ॥ १० ॥
 रणगतदीनार्तधरि त्राणवराधणे ॥ सर्वस्वाग्निहरे देवि नार ॥ ११ ॥ हंसप्रक
 विमानस्थे ब्रह्माणीरूपधारिणि ॥ कौण्डिन्भक्तारि के देवि नार ॥ १२ ॥ त्रिशू
 लचंद्राहिधरे महादृष्टमवाहिनी ॥ माहेश्वरी स्वरूपेण नार ॥ १३ ॥ म
 परकुंकटवृत्ते महाशक्तिधरेण्ये ॥ कौमारीरूपसंस्थाने नार ॥ १४ ॥ ख
 ड्गचक्रगदाशंखैर्गृहीतवरमायुधे ॥ प्रसीद वैष्णवी रूपे नार ॥ १५ ॥ ग
 हीतोग्रमहाचक्रदंष्ट्राद्यतलसुंदरे ॥ वाराहरूपेण शिवे नार ॥ १६ ॥ त
 म्बिरु रूपेण ग्रेण हंतुं देव्या नक्तो घने ॥ जेतो क्यत्राण सहिते नार ॥
 १७ ॥ किरीटहस्तिमहावज्रमहद्वज्रगोचरे ॥ उग्रप्राण हरे चंद्रि नार ॥ १८ ॥

तर्जगतोऽखिलस्य ॥ प्रसीद विष्णुश्च श्रियोऽहि विष्णुश्च त्वमीश्वरी देवि चरा
 चरस्य ॥ २ ॥ आधारभूता जगतास्त्वमेकामही सरूपेण यज्ञा स्थितासि ॥
 आकाशरूपस्थितपात्वये तदा व्यापते कस्तमलंघनीये ॥ ३ ॥ त्वेवैस्य
 वीणाक्षिरतंतवीर्यी विष्णुस्त्ववीजं पद्मासि माया ॥ संतोहितं देवि सम
 ज्ञमेतत्त्वं प्रपन्ना भुवि मुक्तिरुतः ॥ ४ ॥ विद्या समस्तास्तव देवि भेदा
 स्त्रियः समस्तास्तकलं जतु ॥ त्वये कया पूरितं संवपे तत्कान्तं स्तुतिस्त
 व्यपरायणेऽस्ति ॥ ५ ॥ सर्वभूता यदा देवी स्वर्गमुक्तिं प्रदायिती ॥ त्वं स्तुता
 स्तुतये का वा भवति परमुक्तयः ॥ ६ ॥ सर्वस्य बुद्धिरूपेण जनस्य हृदि सं
 स्थिते ॥ स्वर्गपवर्गं देवि तारायणि तमोऽस्तुते ॥ ७ ॥ कलाकाशादिरूपे
 ण परितो न प्रदायिती ॥ विष्णुस्य परतोऽशक्यं नीयान्तमोऽस्तुते ॥ ८ ॥

मानसः २६ वधुवर्तिहतेतस्मिन् गंधर्वी ललितेन गुः प्रवादयेत्सथ
 वात्यननत्तु आसुरोगणाः २७ ववः ७ व्यापास्तथा वाता सुप्रभो भद्रिवा
 करः जज्वलेत्यानप्रशंतां शान्तादिजसितस्रजाः २८ इति श्री मार्क
 डेयप्रणीतो सावर्णि के मन्त्रे तरे श्री देवी माहात्म्ये संभक्तो नाम दशमो
 अध्यायः ॥ १० ॥ अथ ध्यानं ॥ ज्वाला पर्वतसंस्थितां त्रिनयनां पीचत्रया
 ऽद्वैतां ज्वाला देवरभूषणं सुवदनां त्रित्यां सदृशं जनेः ॥ वदच
 क्रोभुजमधगावरधरां भोजाभया विभ्रंती चिद्रूपं सकलार्थ दीवनकरीं
 ज्वाला मुखी नो मयहं ॥ ११ ॥ इति ध्यानं ॥ अथिरुवाच ॥ देव्या हतेन तत्र महा
 सुरैर्द्रैः प्रासुरा वहिषसे गमास्तां ॥ कात्यायनी त्तु वधुवर्तिहलाभा द्विका
 शिवक्रास्तु विकारिता सा ॥ १ ॥ देवि प्रपन्नार्तिहरे प्रसीद प्रसीद मा

५.
५२

यमं पुद्गलमिति विसृज्य कारकं ॥ तोतोति पुद्गलं सुचिरं कृत्यति नां विका
सह ॥ २० ॥ उत्पाद्य भ्रामयामास चित्तोपधरणी तले ॥ सति शोधरणी
प्राप्य शोधे मय्यम्येव गवान् ॥ २१ ॥ अभ्यावत्तदुष्टात्मा चोडिकेति धुने
दृष्टा ॥ तमां पातं ततो देवी सर्वदेव जनेष्वरः ॥ २२ ॥ जगत्पातपासा
समित्वा शूलैर्न वदसि ॥ संगतः सुपपातोऽयं देवी शूलाग्रवदतः
२३ ॥ चालयन् सकलं पृथ्वी साधिदीपां सवर्वतात् ॥ ततः प्रसन्ना
खिलं हते तस्मिन् दुर्गात्मनि ॥ २४ ॥ जगत्स्वाभ्यमती वापनिर्मलं चा
भवन्तमः ॥ उत्पातमेवाहोत्पाये प्रागा संलेश संघयुः ॥ २५ ॥ सरितो
मार्गवाहित्यस्तु या सुभानि पातिते ॥ ततो देवगणः सर्वहर्षनिभरि

कैः॥ शतैर्वीणैश्च सर्वैर्वाक्यैश्च ॥ १३ ॥ अथाश्वपातयामास र
 प्यं सारथिना सह ॥ हताश्वः स तदा देस्यद्विजधन्वा विसारथिः
 ॥ १४ ॥ जग्राह मुहुरंधारं संविकापतिधत्ताद्यतः ॥ अर्धदशपतनसस्य
 मुहुरंधारं शतैः शरैः ॥ १५ ॥ तत्रापि सौम्यधावतां मुष्टिमुष्ट्यभ्यवगा
 वान् ॥ स मुष्टिं पातयामास हृदये देस्यपुंगवः ॥ १६ ॥ देव्यास्तोचापि
 मादवी नलसौरस्यताडयन् ॥ नलप्रहरामिहतो निपपातमहीत
 लः ॥ १७ ॥ स देस्यराजा सहस्रांशुनरेव तपोत्थितः ॥ उत्पत्य च प्रजिह्वा
 चैर्देवी गगनमास्थिताः ॥ १८ ॥ तत्रापि सानिराधारा युष्मधे तेन
 चंडिका ॥ जतुं हं वेतदा देस्यश्चंडिका च परस्परं ॥ १९ ॥ वक्रतुः प्र

५०
५१

तो ॥ ६ ॥ शरवर्षः शितः शस्त्रे तथा खेये वदारतोः ॥ ततो पुद्गलम्
द्रुपः सर्वलोकभयंकरं ॥ ७ ॥ दिव्यान्वस्त्राणि शतशो मुमुचे पात्य
प्राविका ॥ वभंजतातिदैत्यं द्रुपत्प्रतीघातकर्तृभिः ॥ ८ ॥ मुक्ताब्जि
तेन वास्त्राणि दिव्यानि परमेज्वरी ॥ वभंजलीलपवाग्रं हुंकारोच्चा
रणादिभिः ॥ ९ ॥ ततः शरसतैर्देवीमाच्छादयत्तसोसुराः ॥ सावि
तकुपितो देवीधनुश्चिच्छेदयेद्युभिः ॥ १० ॥ छिन्ने धनुर्विदैत्यं द्रुप
थाशक्तिमथादधे ॥ चिच्छेददेवीचक्रं ज्ञाता मण्यस्य करे स्थितो ॥ ११ ॥
ततः खड्गमुपादाय शतचंद्रं च भानुमत ॥ अभधावत्ततो देवीदेव्या
नामधिपेश्वरः ॥ १२ ॥ तस्यापतत्त एवागुखड्गं चिच्छेदयेदिकं ॥ धनुर्मु

५१

नत्रयुक्ताः स्मरन्मुखीवरदं कुशोक्तां भीतिकरी प्रमजे भवनेशी १
 इति ध्यातः ॥ अथ विरवाच ॥ निशुं भंति हितं दृष्ट्वा भ्रातरं प्राण संमि
 तं ॥ हृत्पमानं बलं चैव सुभः सुखो ब्रवीद्वचः १ बलावलेया दुष्टे च
 मादुर्गगर्वसा बह ॥ अस्यां बलमाश्रित्य पुष्पसेयातिमानि नी
 २ ॥ देववाच ॥ एकैवाहं जगत्प्राद्वितीया कामसाधरा ॥ यक्षेतां दृष्ट
 मय्येव विशिष्यो मद्भिभूतयः ३ ॥ अथ विरवाच ॥ ततः समस्तासा
 देवो ब्रह्माणि प्रमखा लये ॥ तस्या देव्या सतौ जगमुरेकैवी हीतदं वि
 का ४ ॥ देववाच ॥ अहं विभूत्या बहुभिरहं ह्यैर्यथा स्थिता ॥ तस्मै
 ह तं मये कैवलिष्य न्याजो स्थिरो भव ५ ॥ अथ विरवाच ॥ ततः प्रवृ
 त्तं पृष्ठं देव्या सुभस्य चोभयोः ॥ यक्षेतां सर्वदेवानां ममराणां च दार

ततः सिंहश्चाखादोप्रदंष्ट्रा लुण्ठिरोधरात् ॥ असुरांस्तस्य कालीश
 वदतीत्यथापरान् ॥ ३५ ॥ कोमारीशक्तिभिन्ना केचिन्नेष्टुर्महासुराः ॥
 ब्रह्माणीमंत्रवृत्ततत्तायेतात्यतिरक्ताः ॥ ३६ ॥ माहेश्वरीजिह्वलेन
 भिन्ना ये तु स व्यापरे ॥ वाराहीतुंडघातेन केचिच्चूर्णीकृता भवि ॥ ३७
 खंडं खंडं च चक्राण्ये स व्यादाननवाकृता ॥ बज्रं चैंद्रीहस्ताग्रसि
 त्ततया परे ॥ ३८ ॥ केचिद्धितेष्टुसुरा केचिन्महाहवांतर ॥ भवि
 ताश्चापरे कालीशिवदतीमगाध्यपैः ॥ ३९ ॥ इति श्रीमार्कंडेयपुरा
 णमावर्णिक्मन्त्रतंत्रश्रीदेवीमाहात्म्येनसुभद्राध्यानात्मनवमोऽध्या
 यः ॥ ४० ॥ अथ ध्यानं ॥ उद्यदिनद्यतिमिंदुकिरीटांतुंगकुचांतय

एतथा २७ ॥ ७तष्वैकं त्वावाहृतामयुतंदनुजेश्वरः ॥ चक्रायेधनदित्तिज
 छदयामासचंडिकां २८ ॥ ततो भगवीकुक्षुडुगीदुर्गीर्तिताशित्ती ॥ च
 छदत्तातिचक्राणिसुषारैसायकंश्चतान् २९ ॥ ततो निसुंभावतेत
 गदामादायचंडिकां ॥ अभ्यधावतैवैहंतुं देत्येसतासमावृता ३० ॥ त
 स्वापततएवासुगदांश्चिच्छेदचंडिकां ॥ खड्गेनशतधारेणसंचभलंस
 माददे ३१ ॥ मूलहस्ततमाघातंतिंसुंभममरादतं ॥ हृदि विमाधमूलैर
 व्वाविद्धेनचंडिकां ३२ ॥ भिन्नस्यतस्यमूलैरहदयानिःसुताप
 र ॥ महाबलमहावीर्यहृदिप्रसूतवदन ३३ ॥ तस्यत्रिष्कामतो
 दवीप्रहस्यसुतवततः ॥ शिरश्चिच्छेदखड्गेनततोसावपतदुवि ३४ ॥

५.
४८

ताडयत् कराभ्यां तन्निनोदनशक्त्येतास्ततिरोहताः ॥ २० ॥ अष्टादृष्टासमाणि
वंशिवरुक्षीचकार ह ते शिष्टैरस्रास्त्रेषु संभः कोपे परं यथौ ॥ २१ ॥ दुरात्मसि
तिष्ठेति व्याजहारं विकायदा ॥ तदा जयन्त्यभिहितं देवैराकाशं स्थितैः ॥ य
संभेता गम्य पाशकृमुक्ता ज्वालातिभीषणा ॥ आघाता वह्निकृता भासाति
रत्नामहात्मकया ॥ २३ ॥ सिंहनादेन संभस्य व्याप्लोकात्रयान्तरं ॥ निर्घातनिः
स्वतो धारो जितकान्तवती यतः ॥ २४ ॥ संभमुक्तां शरो देवी संभस्तस्मिन् हितात्
रात् ॥ चिच्छेद सशरैरस्यैः शतैः कोपसहस्रशः ॥ २५ ॥ ततः सा चण्डिका क्रुद्धा
पुलता भिजघाततं ॥ सतदा मिह तोभू सोमार्द्धितो निजवातह ॥ २६ ॥ ततो
नि संभः संप्राप्य च तता मातृका मुक्ताः ॥ आजघान शरैर्देवी कालौकेशरि

साविदेव्यात्रिशूतेनाभिन्नामस्तत्त्वमागता १३ ॥ ततः परं हस्ततमायां
तंदेत्युंगवा ॥ आहृत्यदेवीवालेघेरयातयतभूजले १४ ॥ तस्मिन्नि
पतितेभस्मौतिशुंभेभीमावक्रमे ॥ आतर्पणीवसंकुचाः प्रययो हंतु
मंत्रिका १५ ॥ सरयस्यस्तपात्यज्ञेगहीतपरमायुधैः ॥ भुजैरक्षामिर
तुलेष्याप्याशं वभौतमः १६ ॥ तमायां तं समालोक्य देवी शंखमवा
दयत् ॥ ज्वाशब्दं चापि धनुषश्च कारातीवदुःसहं १७ ॥ पूरयामासा
ककुभोतिजघं रासतेतच ॥ समस्तदेव्यैस्त्यातां तेजोवधविंधा
यितौ १८ ॥ ततः सिंहो महातादैस्त्याजितेभमहामदैः ॥ पूरयामा
सगगन्तंगं नयौवदिशेदश १९ ॥ ततः काली समुत्पत्तिर्गगितं द्दाम

५०

४८

ततो युद्धमतीवासीदेमासुंभनिसुंभयोः ॥ शरवर्षमतीवोग्रमेघ
 पोरववर्षतोः ॥ ४८ ॥ त्रिवेदेदतांशास्ताभौ चंडिका स्वशरोत्करेः ॥
 ताऽयामासर्वाजेषु शतौ घेरसुरेश्वरो ॥ ४९ ॥ निसुंभोतिशितं खड्गं
 चर्मचापासुप्रभं ॥ अताऽयन्मर्द्धिासंहं देव्या वाहनमुत्तमं ॥ ५० ॥ ता
 डिते वाहने देवी दुरप्रणासिमुत्तमं ॥ निसुंभस्यासुविदेदचर्मचा
 पश्चंडर्कं ॥ ५१ ॥ उच्छन्ते चर्मणि खड्गे च शक्तिं विदेदपसोसुराः ॥ ता
 मप्यस्य द्विधा चक्रवक्रं लभिसुखागता ॥ ५२ ॥ कोपाध्मात्तो गत
 सुंभो यश्च लज्जग्राहकमवाः ॥ आयातं मुखे पातेन देवी तच्चाप्य
 चूर्णीयत् ॥ ५३ ॥ आलिप्याप्य गदं सोपि विदेदपचंडिको प्रति ॥

४८

८॥ इति ध्यानं ॥ राजो वाच ॥ विचित्रानि दमाख्यातं भगवन्भवतामा
 म ॥ दमाश्चरितमाहात्म्यं रक्तबीजवधाश्रितं ॥ १ ॥ भूयश्चेष्टाम्य
 हं श्रोतुं रक्तबीजेति याति ते ॥ चकार सुभो यत्कर्म नि सुभश्चाति
 कावितः ॥ २ ॥ मयि रवाच ॥ चकार कोपमत्तुलं रक्तबीजेति याति ते
 सुभासुरो न सुभश्च हते श्वत्सेषु बाहवे ॥ ३ ॥ हत्यमातं महासेनं
 विनोक्त्या मर्षमुद्धृत ॥ अभ्यधावति सुभो यमुखाया सुखेन
 या ॥ ४ ॥ तस्याग्रतस्ततः पृथ्वी पार्श्वयोश्च महासुरः ॥ स ददौ श्वपु
 टाः क्रुद्धा हंतुं देवीमुपाययो ॥ ५ ॥ आजगाम महावीर्यं सुभाषि
 सुबलैर्वृताः ॥ निहंतुं चेडिकाकोपाकृत्या पृथुं मत्तभिः ॥ ६ ॥

५०
४७

रिष्टिभिः ॥ ५८ ॥ जघान रक्तवीजं तं चामुंडा पीतशोणितं ॥ स पा-
पात्तमहीष्टेषां स्रसंघसमाहितः ॥ ६० ॥ नीरक्तश्चमहीपाल-
रक्तवीजं महासुरं ॥ ततस्ते हर्षमनुलमवाप्सु दिशान्तप ॥ ६१ ॥ ते
वां मातृगणोत्सृज्य नन्ता हृदये दधत् ॥ ६२ ॥ इति श्री साकं
डे यमुनाध्यायः ॥ ६३ ॥ अथ ध्यानं ॥ श्री श्री शैले स्थिता पाप्रहसि-
तवदना पार्वती शूलहस्ता बद्धसूर्यनुने त्रात्रिभुवनजननी
बहुजां सर्वशक्तिः ॥ शंभो मे प्रसीदता जयतु भगवती भक्तिग-
म्यानुपाता साकं संहसतस्याप्यभमत पलदाशरदा सुप्रसन्ना ॥ ४७ ॥

रात् ॥ रक्तविंदो प्रतिच्छलं वज्रं तेन वेगिना ॥ ५३ ॥ भद्रयंती च
संग्रामे तदुत्पन्नान् महासुरान् ॥ एवमेव तस्य देव्याः तीक्ष्णरक्तो ग
मिष्यति ॥ ५४ ॥ भद्रमाणस्त्वपाचो ग्रांतचोत्पस्यंति चापरे ॥ इत्यु
क्ता तां ततो देवी शूलं ताभिजघातत ॥ ५५ ॥ मुखे तकादी जगृहे
रक्तवीजं शूलं गतं ॥ ततो सध्वजघाताभ्यगदपास्तत्र चोडको
पदी ॥ नचास्मावदनां चक्रं गदाघातोऽल्पकामवि ॥ तस्याहतस्य
देहात्तु बहसुखावशो गतं ॥ ५६ ॥ पतस्ततस्तद्वज्रं चासुं डासंप्र
तीक्ष्णं ॥ मुखे स मुद्रतां यस्या रक्तघातान् महासुराः ॥ ५७ ॥ तां श्रवा
दाश्च चासुं डापयौ तस्य च शूलं ॥ देवी शूलं न वज्रं एवाणै रसिभि

५०
४६

वैसवीसमरेचनं वक्रेण भिजयानहं ॥ गद्याता इयामास संदीप्तमसु
रेष्वरं ॥ ४६ ॥ वैसवीचक्रमिन्त्य इधिरस्वावसंभवः ॥ सहस्रसोज
घातं तप्तमाणैर्महासुरैः ॥ ४७ ॥ सत्याजयानको मारीवाराही चतया
ना ॥ माहेश्वरी त्रिशूलतन्त्रविजं महासुरं ॥ ४८ ॥ सचापदंष्ट्रादेः ग
त्याः सर्वा एवाह तत्पथक ॥ मातृकोपसमाविष्टा रक्तबीजा महा
सुरः ॥ ४९ ॥ तस्याह तस्य बहुधा शक्तिशूलादिभिर्भुवि ॥ पचातयो
वरको घृतेनासृक्ततण्डुलसुराः ॥ ५० ॥ तेष्वामुरासकं भूतैरसुरैः
सकलं जगत् ॥ व्याप्तमासीत्तो देवा भयमाजग्मस्ततः ॥ ५१ ॥ ता
न्निवृणुस्तुरान् दृष्ट्वा चंडिका प्राह सत्वरं ॥ उवाच काली चासुंद
विस्तीर्णवदंतं कुरु ॥ परं मच्छ्रया तसंभूतान् रक्तविंदून् महास

४६

पराचक्षुष्ट्यात्मातृगणदिताम् ॥ योऽनुभवाय योऽनुद्वारकृवीजाम् ।
हासुरः ॥ ३८ ॥ रक्तविंदुर्यदाभूमौ पतत्तस्य शरीरतः ॥ समुत्पतति मोद
न्यातत्प्रमाणे महासुरः ॥ ४० ॥ सुयुधेसगदापाणि रंद्रशक्त्या महासुरः
स्ततश्चेंद्रीखवजेण रक्तबीजमताडयत् ॥ ४१ ॥ कलिशेताहतस्याश्रुव
हसुश्चावशोणितं ॥ समुत्तस्य स्तनो यो धातुद्रूपास्तत्पराक्रमाः ॥ ४२ ॥
प्रावंतः पतितास्तस्य शरीराद्रक्तविंदवः ॥ तावंतः पुसका जातास्तद्दी
र्घवलविक्रमाः ॥ ४३ ॥ तेन्वापि युयुधस्तत्र पुरुषारक्तसंभवाः स
संमात्तमिरत्युग्रं शस्त्रपातातिभीषणं ॥ ४४ ॥ पुनश्च वज्रपातेन त
तमस्वशिरो यदा ॥ ववाहरत्कैपरास्ततो जाता सहस्रशः ॥ ४५ ॥

सदृष्टातोततोदेवीतुहिनाचलसंस्थितां॥ जगादोच्चैः प्रयाहोति
 लंसुभनिसंभयोः॥ ६॥ नचेत्प्रीत्यायमवतीमङ्गतीरमयेष्य।
 ततोवलात्तपामेषकेशकर्षणविह्वलः॥ ७॥ श्रीदेववाच॥ देव्ये-
 रणप्रहितोबलवान्वलसंघतः॥ बलान्तयसिपामवततःकिं
 तेकरोम्यहं॥ ८॥ श्रीदेववाच॥ इत्युक्तःसोम्यधावतामसुरोधूम-
 लोचनः॥ हुंकारेणैवतंभस्मसाचकारोविकान्ततः॥ ९॥ अथकु-
 र्वेत्तुहास्येन्यमसुराणांनयविकं॥ ववर्षसायकैस्तीक्ष्णैस्तथा।
 पपातरस्वधैः॥ १०॥ ततोधृतसदःकोपाकृत्वानादंसुभैरव-
 ।सुरसेनायोऽसंहोदयाःसुबाहना॥ ११॥ कोऽश्वत्करप्र-

त्वं नाशः चापराधः ॥ १२ ॥ ॥ चाधरेण त्वात्सज्जानमहा
 हारः ॥ १२ ॥ केषां चित्वाट यो मास न त्वेकोष्ठा निकेसरी ॥ तथा तल
 म्हीरेण शिरं सिकतवान्यथक् ॥ १३ ॥ विच्छिन्नवाहु शिरसा कृता
 स्तेनतया परे ॥ वयो चरुपिरं कोष्ठादस्य बांधुतकेसरः ॥ १४ ॥ तले
 नतद्वले सर्वज्ञं नीतं महात्मनः ॥ तेन केसरिणा देवावाहनेनाति
 कोपिता ॥ १५ ॥ श्रुत्वा तु मसुरं देवातिहतं धूम्रलोचनं ॥ बले च द
 यितं कर्तुं देवी केसरिणा ततः ॥ १६ ॥ कुकोपि देत्याधिपतिः सुभः
 वस्फुरितो धराः ॥ आतापयामास च तौ चंडमुंडौ महासुरौ ॥ १७ ॥
 रुचंडरुमुंडवसैर्वहुलैः परिवारितौ ॥ तत्र गच्छतगच्छाचमासतानी

भनिसुंभयोः॥७३॥ अन्येषामपि देव्यानां सर्वदेवानवैपुधिः॥ तिष्ठन्ति
सन्मुखे देव्याः किं पुनस्त्रीत्वमेकि का॥७४॥ इंद्राद्यास्तकला देवास्तस्यु
र्ध्वान्न संयुजाः सुभादीनां कथं तेषां स्त्रीषु यास्यसि सन्मुखे॥७५॥ सा त्वं
गच्छ मये वोक्ता पार्श्वे सुंभनिभयोः॥ कशाकर्षणनिर्द्धुतगौरवामाग
मिष्यति॥७६॥ देव्या च॥ एवमेतद्वली सुंभाति सुंभश्चाति वीर्यवान्
द्विं करोमि शततामिषदनालोचिताय॥७७॥ सा त्वं गच्छ मये वोक्तं य
देतत्सर्वमादिताः॥ तदा च त्वा सुंभं द्रष्टुं सच पुंके करोतु तत्॥७८॥
इति श्रीमार्कंडेयपुराणे सावर्णि के मन्वन्तरं श्रीदेवी माहात्म्ये इत संवादेना
मुपेक्षमायाम्॥५॥ अथ ध्याने॥१॥ समे त्रिभूलकरवाल महे शचक्रा

न्याशं खरेवटकधनुः परितर्जनीयः ॥ धत्ते महानहिवदानवष्टसं
 स्मोर्द्वीतिभोऽरितः ॥ १ ॥ इति ध्याते ॥ ॥ अथिवाच ॥
 इत्याकर्ण्यवचोदेमाः सदत्तामर्षपरितः ॥ समाचष्टसमागम्य।
 देत्याजायवित्पान् ॥ १ ॥ तस्य दत्तस्य तदाक्यमाकर्ण्यसुरादृततः
 सक्त्रोपग्राहदेत्यानामधिपेधप्रलोचने ॥ २ ॥ हृधप्रलोचनाशु
 त्वं स्वसन्धपरिवारितः ॥ तामानप्रवलादुष्केकाकर्षणविह्वलं
 ३ ॥ तत्तपरित्राणदः कश्चिद्याद्वोतिवृत्तेधरः ॥ सहतव्योमरोवा
 धियेतोमं धर्वश्चवच ॥ ४ ॥ ॥ अथिवाच ॥ तेनातप्रस्ततः शीघ्रं स
 देत्याधप्रलोचनः ॥ वृत्तः वक्ष्यामहस्तान् प्रसुराणं दुतेपयो ॥ ५

३८

पादनाक्रम्यकंचेचशूलेनेनमताडयत् ॥ ११ ॥ तैर्मुक्तानिचशस्त्राणि ।
 तप्यास्त्राणिमहासुरैः ॥ सुरेनजग्राहस्र्पादशनेमपितात्यपि ॥ १२ ॥ व
 लिनोतद्वलंसर्वमसुराणां तप्यात्मनां ॥ ममर्दभतघ्नान्यातन्या
 श्वात्ताडयत्तथा ॥ १३ ॥ असितानिहताकेचिकेचिखट्वाङ्गताडिताः
 जग्मुर्विनाशमसुरादंताग्राभिहतास्तथा ॥ १४ ॥ दत्तेनतद्वलंसर्वम
 सुराणां निपातितं ॥ दृष्ट्वाचंडोभिदुशवत्तो कालीमतिभीषणां ॥ १५ ॥
 शरज्वर्षमहाभीमैर्भीमादीनां महासुराः ॥ क्वाप्यमासचक्रैश्चमुंड
 दियैः सहस्त्रशः ॥ १६ ॥ तानिचक्राण्येकानिविशमातानितसुरं
 ववुर्ध्वपाकैर्विवातिसुवहूनिघनोदरं ॥ १७ ॥ ततो जहासातिरुघाभी
 मांभैरवतादिनी ॥ कालीकरालवदनादुदर्शदशनोज्ज्वलाः ॥ १८ ॥

५.४२

५००

उत्थापयमहासिंहं देवी चंद्रमथावत ॥ गृहीत्वा चास्य केशवशिरसे तासि
नादि नत ॥ १८ ॥ अथ मुंडोभ्यधावहो दृष्ट्वा चंद्रं तिष्ठति ॥ तमप्यथा
नयद्भूमौ खट्वांगमिहतं रूपा ॥ २० ॥ हतशेषं ततः सैन्यं दृष्ट्वा चंद्रं तिष्ठा
तितां ॥ मुंडं च सुमहावीर्यं दिशो भजे भयातुरं ॥ २१ ॥ शिरश्चंद्रं काली
च गृहीत्वा मुंडं मेव च ॥ शरप्रचंडा दृष्ट्वा सति प्रसमेत्य चंद्रिकां ॥ २२ ॥
मपातवाक्रो यदृष्टो चंद्रमुंडो महावज्र ॥ पुद्गलपतस्वपंसुभंसुभं
च हतिष्यति ॥ २३ ॥ अथि रूपा च ॥ तालीनी तौ ततो दृष्ट्वा चंद्रमुंडो म
हासुते ॥ उवाच काली कल्याणी ललितो वंदिकावचः ॥ २४ ॥ यस्माच्चंद्रं
चंद्रं च गृहीत्वा त्वमुपागतः ॥ यामुंडं तिष्ठतौ लोके रत्नात्तादनिष्पति ॥ २५

इति श्रीमार्कंडेयपुराणसावार्णिकमन्त्रतरे श्रीदेवीमाहात्म्ये चंडमंडवध
नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ १ ॥ अथ ध्यानं ॥ वीजसप्तभिरज्जलाकृतिरसौ पासपुस
प्रयुतिः ॥ सप्रखिप्रणतां द्विपेकजपुगाया स प्रलोकाश्रया ॥ काशीरप्रवर
प्रसेधनगरी प्रद्युम्नपीठस्थिता देवी सप्रकर्षपुता भगवती श्रीशारि
का पातु मां ॥ ८ ॥ इति ध्यानं ॥ मन्त्रिस्त्वाच ॥ चंडे च निहते दैत्ये मुंडे च
विनिपातिते ॥ बदलेषु च सेत्युत्तपितेषु सुरेश्वर ॥ १ ॥ ततः कोपव
राधीनचेताः सुभप्रतापवान् ॥ उद्योगं सर्वहृदेष्यानां दैत्यानां मोदि
देशः ॥ २ ॥ अथ सर्ववले दैत्या वदन्तीति रदायुधाः कंवूनां चतुरा
श्रित्तिर्निर्यीतुस्वले रता ॥ ३ ॥ कोटिवीथीति पंचाशदसुराणां कुला

५

४३

निवैः ॥ शतकुलानि यो प्राणं निर्गच्छन्तु समाहवा ॥ ६ ॥ कालिका दोह दामो
 र्माः कालकेयास्तथासुराः पुद्गायसृजातिर्पुनः श्रावयात्वरितामम ॥ ५ ॥
 इत्याताप्यासुरवतिः तुभाभैरवणासनः ॥ निर्जगाममहासैन्यः सहस्र
 र्बहुभिर्जिताः ॥ ६ ॥ श्रावार्तचैदिकादष्टा तत्सेयमतिभीषणं ॥ ज्यास
 नेः पर्यासासधरणीगगनाद्वरं ॥ ७ ॥ ततः सिंहो महानादमतीवकृत
 न्वप ॥ घंटास्वेनैतन्नादमविकाचोपबंदयन् ॥ ८ ॥ धनुर्ग्रीवसं हृद्यं
 तानादाहरितदिङ्गुरा ॥ तितादेभीषणं कालीपतविस्तारितान
 ना ॥ ९ ॥ तन्नितादमुपश्रुत्य दैत्यसैन्ये श्रुत्वा दर्शनं ॥ देवीसिंहस्तथा
 कालीसरोवैः परिवारिताः ॥ १० ॥ एतस्मिन्नंतरे भूपतिनागपसरदि

४३

वां ॥ भवायामरासिंहातासत्तवीर्यवत्ताः ॥ ११ ॥ ब्रह्मेशगुरुविक्र
 तातयेन्द्रस्यचक्रयः ॥ शरीरेभ्योवित्तिकु ॥ मत्तद्वेष्यंशुडिकोययो ॥ १२
 पश्यदेवस्ययद्रूपंयथाभक्षणवाहनं ॥ तद्धदेवास्तच्छक्तिरसुरांत्योदु
 ताययो ॥ १३ ॥ हेमयुक्तदिमाताग्रेसाक्षत्रकमेडलुः ॥ प्रापाताब्रह्म
 णाशक्तिः ब्रह्माणिसाभिधायेते ॥ १४ ॥ माहेश्वरीवक्षारूपात्रिशूलव
 धारिणी ॥ महाहिवलयाप्राप्ताचंद्ररेखाविभूषणा ॥ १५ ॥ कौमारीशक्तिहा
 स्ताचमपरवरवाहता ॥ पुंड्रमभ्याययोदैत्यानेविकागुरुहविणी ॥ १६
 तयेवैवैस्मवीशक्तिर्गहोवरिसंस्थिता ॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्गखड्गहस्ताभ
 याययो ॥ १७ ॥ यत्नवारहमतुलंरूपंयाविभक्तोहरेः ॥ शक्तिः साप्याययोतत्र

५०

४५

वाराहीविभ्रतीत्तनुं॥१०॥ नारासिंहीतसिंहस्यविभ्रतीसदृशंवपुः॥ प्रा
ज्ञानत्रसदाक्षेपदिपुनतत्रसंरुतिः॥१६॥ वज्रहस्तातथैवैरीगजरा
जोपरिस्थिता॥ प्राप्तासहस्रनयनापयाशक्रस्तथेवसा॥२०॥ ततःव
रिद्यतस्तामिरीशानोदेवशक्तिभिः॥ हस्तंतामसुराहीप्रसमप्रीत्याहचं
डिका॥२१॥ ततोदेवीशरीरानुविनिष्कांतातिभीषणा॥ चंडिकाश
तु ज्जाग्राशवाशतनितादिनी॥२२॥ साचाहधूप्रजटिलसीशाना
मवराजिता॥ दूतत्वेगच्छमगवात्याश्वंसुंभनिसुंभयोः॥२३॥ ब्रुहि
सुंभनिसुंभंचदानवावतिगर्वितौ॥ पेनात्येदानवास्तत्रपुद्गायस
पुष्पस्थिता॥२४॥ त्रेलोक्यमिश्रोलभतां देवाः संतहन्विभ्रजाः॥ पूयं

४४

प्रयातपाताले यदि जीवित्मिच्छतः ॥ २५ ॥ बलावलेपादयः ॥ इवन्तोय वे
दकं हिणः ॥ तदमकृतं तप्यं तुमश्चिवाविशितेनवाः ॥ २६ ॥ यन्तेतिपु
क्तोदेत्यनतयादेमाशिवः स्वयं ॥ शिवदूतीतिलोकेस्मिस्ततः साध्वानि
मागता ॥ २७ ॥ तेपि श्रुत्वा वचोदेमाः शर्वरिमातेमहासुरा ॥ अमर्षाश्च
रित्तज्जगुर्धत्रकात्पायनीस्थिता ॥ २८ ॥ ततः प्रप्यसमेवाप्रेशरशमश्चि
द्वहिभिः ॥ ववर्षरुद्धतामवीस्तोदेवीममरारयः ॥ २९ ॥ साचतात्प्रदि
तान्वणात्तज्जलचक्रपरस्वधान् ॥ चिद्वदलीलयाधत्तधनुर्मुक्तैर्म
हेश्वभिः ॥ ३० ॥ तस्याप्रतप्तयाकालीशूलपादविदारितान् ॥ खट्वांग
पोथिताश्चाशिकुर्वन्तीमचरन्तदा ॥ ३१ ॥ कमेत्तज्जलादेवहतवीर्योह

हं
६५

८६
तोजसः॥ ब्रह्मणी चाकरोच्छ्रुत्येतपेतासधावति॥ ३२॥ माहेश्वरी
त्रिशूलेन तथा चक्रशब्देन स्वी॥ देव्यां जघान कौमारी तथा शक्त्याति
कोपिता॥ ३३॥ येंद्रीकलिशपातेन शतशो देवदानवाः॥ येतुर्विदारि
ता दृष्ट्वां रघिरोद्यप्रवर्षिणः॥ ३४॥ तं डप्रहारविध्वंस्तां दंष्ट्राग्रतः
वत्सलाः॥ कारुहस्यं त्यक्तं चक्राण्यविदारिताः॥ ३५॥ तत्रैव विद
रितां श्वात्मां भक्षयंती महासुरान्॥ तारसिंही च चोरा जेता दाहणीदि
गंतराः॥ ३६॥ चंडाहहसैरसुराण्यवदूष्य भिद्विताः॥ येतुः दृष्टिमांष
तितंस्तंश्च स्वादाय सानदा॥ ३७॥ इति मातृगणं कुर्वन्मर्दयन्तं महा
सुरान्॥ दृष्ट्वा भूपापैर्विविधैर्न मुदंवारिसेनिकान्॥ ३८॥ यत्नापन

६५